

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

VAN'DA PET SAHİPLERİNİN SOSYOEKONOMİK DURUMLARI VE PET YETİŞTİRİCİLİĞİNE BAKIŞLARI

Berrin BERKER
ZOOTEKNİ ANABİLİM DALI
(VETERİNER PROGRAMI)
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Orhan YILMAZ

VAN-2025

T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**VAN'DA PET SAHİPLERİNİN SOSYOEKONOMİK DURUMLARI
VE PET YETİŞTİRİCİLİĞİNE BAKIŞLARI**

Berrin BERKER
ZOOTEKNİ ANABİLİM DALI
(VETERİNER PROGRAMI)
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Orhan YILMAZ

VAN-2025

KABUL VE ONAY

ETİK BEYAN

T.C.

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlayıp sunduğum **“Van’da pet sahiplerinin sosyoekonomik durumları ve pet yetiştiriciliğine bakışları”** başlıklı tezim; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikir/hipotezi tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan deneysel çalışma/araştırma tarafımdan yapılmış olup, tüm cümleler, yorumlar bana aittir. Bu tezdeki bütün bilgiler akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak hazırlanıp, bu kural ve ilkeler gereği, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yapılmış ve kaynak gösterilmiştir.

Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı: Berrin BERKER

Tarih: 30/11/2025

İmza:

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasında, her türlü ilgi ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. Orhan YILMAZ'a, Zootekni Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri Sayın Prof. Dr. Bahattin ÇAK'a, Doç. Dr. Muğdat YERTÜRK'e, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Fatih DEMİREL'e, Tıp Fakültesi Biyoistatistik Anabilim Dalı öğretim üyesi Sayın Prof. Dr. Sıddık KESKİN'e ve desteklerini her zaman yanımda hissettiğim değerli aileme katkılarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Berker B, Van'da Pet Sahiplerinin Sosyoekonomik Durumları ve Pet Yetiştiriciliğine Bakışları, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zootekni Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Van, 2025. Bu çalışma, Van ilinde pet (kedi-köpek) sahiplerinin demografik, sosyoekonomik özelliklerini, pet yetiştiriciliğine yönelik görüşlerini belirlemek, demografik ve sosyoekonomik özellikleri ile pet sahipliği tercihleri arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışma materyalini, 201 pet sahibi ile yüz yüze yapılan anket çalışmasından elde edilen veriler oluşturmuştur. Katılımcıların yaşının çoğunlukla 26-35 yaş arasında (%51.7), %61.2'sinin bekâr, %28.4'ünün çocuklu olduğu, %76.6'sının apartman dairesinde oturduğu, %44.8'inin mülk sahibi, %59.7'sinin lisans mezunu, %44.3'ünün memur, %41.8'inin 51 bin ve üzeri ₺ gelire sahip olduğu, %51.2'sinin ailesiyle yaşadığı, %65.1'inin hobi amaçlı hayvan sahiplendiği, %45.3'ünün sokaktan sahiplendiği, %65.7'sinin hayvanlarına mikroçip taktırdığı belirlenmiştir. Katılımcıların, kedi köpek türlerine olan eğilimlerinin cinsiyet, medeni durum, çocuk durumu, mesken türü ve mesken mülkiyetinden önemli düzeyde etkilendiği, hayvan bakımı uygulamalarına yönelik tutum ve görüşlerinin farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Sonuç olarak, Van ilinde genç, çocuksuz, daha yüksek gelirli, lisans eğitilmiş, apartman dairesinde oturan bireylerde ve memur olanlarda kedi-köpek sahibi olma olasılığının daha yüksek olduğu, kedi-köpek sahiplerinin çoğunlukla hayvanlarına mikroçip taktırarak, hayvanlarını kimliklendirdikleri, pet sahiplerin kedi-köpek türlerine olan eğilimlerinin cinsiyet, medeni durumu, çocuk durumu, mesken türü ve mesken mülkiyetinden önemli düzeyde etkilendiği belirlenmiştir. Ayrıca, Van ilindeki kedi-köpek sahiplerinin hayvan bakımı uygulamalarına yönelik görüşlerinin farklılıklar gösterdiği, bu nedenle kedi-köpek sahiplerinin sorumlu evcil hayvan sahipliği için hayvan bakımı uygulamalarına yönelik etkili eğitim aktivitelerine katılmaya teşvik edilmelerinin gerekliliği kanaatine varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Van, Anket, Pet, Demografik, Sosyoekonomik

ABSTRACT

Berker B, Socioeconomic Situations of Pet Owner in Van and Their Views on Pet Breeding, Van Yuzuncu Yil University, Institute of Health Sciences, Department of Zootechnics, Master's Thesis, Van, 2025. This study was conducted to determine the demographic and socioeconomic characteristics of pet (cat-dog) owners in Van province, their opinions on pet breeding and to reveal the relationships between demographic and socioeconomic characteristics with pet ownership preferences. The study material consisted of data obtained from a face-to-face questionnaire survey conducted with 201 pet owners. The majority of the participants were between the ages of 26 and 35 (51.7%), 61.2% were single, 28.4% had children, 76.6% lived in apartments, 44.8% owned property, 59.7% had a bachelor's degree, 44.3% were civil servants, 41.8% earned 51 thousand or more ₺, 51.2% lived with their families, 65.1% adopted pets as hobbies, 45.3% adopted strays, and 65.7% had microchipped pets. Participants' preferences for cat and dog breeds were significantly influenced by gender, marital status, childbearing, type of residence, and ownership, while their attitudes and opinions toward animal care practices varied. Consequently, in Van province, the likelihood of owning a cat or dog was higher among those who were young, childless, had a higher income, had a bachelor's degree, lived in apartments, and were civil servants. Owners of cats and dogs often had their pets microchipped to identify them. Pet owners' preferences for cat-dog species were significantly influenced by gender, marital status, childbearing, type of residence, and ownership. Furthermore, the opinions of cat and dog owners in Van province regarding animal care practices varied, and therefore, it was concluded that cat and dog owners should be encouraged to participate in effective educational activities on animal care practices to promote responsible pet ownership.

Key words: Van, Questionnaire, Pet, Demographic, Socioeconomic

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	II
ETİK BEYAN.....	III
TEŞEKKÜR.....	IV
ÖZET	V
ABSTRACT.....	VI
İÇİNDEKİLER	VII
SİMGELER VE KISALTMALAR	X
TABLolar LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ	XII
1.GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Demografik ve Sosyoekonomik Faktörler	5
2.1.1. Hane yapısı	5
2.1.2. Konut türü.....	8
2.1.3. Sosyoekonomik durum.....	9
2.2. İnsan-Hayvan Etkileşimleri.....	11
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	17
3.1. Gereç	17
3.1.1. Katılımcılar.....	17
3.2. Yöntem.....	17
3.2.1. Anket	17
3.2.2. İstatistiksel analiz	17
4. BULGULAR.....	19
4.1. Katılımcıların Cinsiyeti, Yaşı, Medeni Durumu, Çocuk Sahipliği, Konut Tipi ve Konut Mülkiyeti.....	19
4.2. Katılımcıların Eğitimi, Mesleği, Aylık Gelirleri ve Yaşam Tarzları	20
4.3. Katılımcıların Hayvanlarını Sahiplenme Nedeni ve Sahiplenme Yeri	21
4.4. Katılımcıların Bilgi Edinme Şekli ve Hayvanlarını Tatilde Bıraktıkları Yer.....	21
4.5. Katılımcıların Hayvan Türü ve Besleme Şekilleri	22

4.6. Katılımcıların Veteriner Hekimi Ziyaret Sebepleri ve Hayvanlarında Mikroçip Varlığı	22
4.7. Katılımcıların Pet Yetiştiriciliği Uygulamalarına Yönelik Görüşleri	23
4.8. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Cinsiyet Arasındaki İlişki.....	26
4.9. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Yaş Arasındaki İlişki.....	27
4.10. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Medeni Durum Arasındaki İlişki	28
4.11. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Çocuk Durumu Arasındaki İlişki	29
4.12. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Mesken Türü Arasındaki İlişki	30
4.13. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Mesken Mülkiyeti Arasındaki İlişki	31
4.14. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki	32
4.15. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Meslek Arasındaki İlişki	32
4.16. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Aylık Gelir Arasındaki İlişki.....	34
4.17. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Yaşam Tarzı Arasındaki İlişki	35
4.18. İki Boyutlu Haritada Mikroçip Durumu ile Katılımcıların Bazı Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Yapılandırması	36
4.19. İki Boyutlu Haritada Pet Sahiplerinin Hayvanlarının Yetiştiriciliği Hakkında Yeterli Bilgiye Sahiptirler Sorusuna İlişkin Görüşleri ile Bazı Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Yapılandırması	37
4.20. İki Boyutlu Haritada Pet Sahiplerinin Kedi-Köpek Gibi Hayvanların Kısırlaştırılması Gerekir Sorusuna İlişkin Görüşleri ile Bazı Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Yapılandırması	38
4.21. İki Boyutlu Haritada Pet Sahiplerinin Pet Hayvanı Sahipleri Hayvanlarını Sokağa Terk Ediyorlar Sorusuna İlişkin Görüşleri ile Bazı Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Yapılandırması	39
4.22. İki Boyutlu Haritada Pet Sahiplerinin Pet Sahipleri Hayvanlarının Aşılama Programları Hakkında Yeterli Bilgiye Sahiptirler Sorusuna İlişkin Görüşleri ile Bazı Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Yapılandırması	40
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	41
KAYNAKLAR	47
ÖZGEÇMİŞ	55
EKLER.....	56
Ek 1. Etik Kurul Raporu.....	56

Ek 2. Tez Orijinallik Raporu.....	57
-----------------------------------	----

SİMGELER VE KISALTMALAR

n	:	Katılımcı Sayısı
%	:	Yüzde İşareti
X^2	:	Ki-kare
p	:	p Değeri
₺	:	Türk Lirası

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, çocuk sahipliği, mesken tipi ve mesken mülkiyeti.....	19
Tablo 2.	Katılımcıların eğitimi, mesleği, aylık gelirleri ve yaşam tarzları.....	20
Tablo 3.	Katılımcıların hayvanlarını sahiplenme nedeni ve sahiplenme yeri.....	21
Tablo 4.	Katılımcıların bilgi edinme şekli ve hayvanlarını tatilde bıraktıkları yer	21
Tablo 5.	Katılımcıların hayvan türü ve besleme şekilleri.....	22
Tablo 6.	Katılımcıların veteriner hekimi ziyaret sebepleri ve hayvanlarında mikroçip varlığı.....	22
Tablo 7.	Katılımcıların pet yetiştiriciliği uygulamalarına yönelik görüşleri.	23
Tablo 8.	Tercih edilen hayvan türü ile cinsiyet arasındaki ilişki.....	26
Tablo 9.	Tercih edilen hayvan türü ile yaş arasındaki ilişki.....	27
Tablo 10.	Tercih edilen hayvan türü ile medeni durum arasındaki ilişki.....	28
Tablo 11.	Tercih edilen hayvan türü ile çocuk durumu arasındaki ilişki.....	29
Tablo 12.	Tercih edilen hayvan türü ile mesken türü arasındaki ilişki.....	30
Tablo 13.	Tercih edilen hayvan türü ile mesken mülkiyeti arasındaki ilişki....	31
Tablo 14.	Tercih edilen hayvan türü ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki.....	32
Tablo 15.	Tercih edilen hayvan türü ile meslek arasındaki ilişki.....	33
Tablo 16.	Tercih edilen hayvan türü ile aylık gelir arasındaki ilişki.....	34
Tablo 17.	Tercih edilen hayvan türü ile yaşam tarzı arasındaki ilişki.....	35

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	İki boyutlu haritada mikroçip durumu ile katılımcıların bazı özellikleri arasındaki ilişkilerin yapılandırması.....	36
Şekil 2.	İki boyutlu haritada pet sahiplerinin hayvanlarının yetiştiriciliği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler sorusuna ilişkin görüşleri ile bazı özellikleri arasındaki ilişkilerin yapılandırması.....	37
Şekil 3.	İki boyutlu haritada pet sahiplerinin kedi-köpek gibi hayvanların kısırlaştırılması gerekir sorusuna ilişkin görüşleri ile bazı özellikleri arasındaki ilişkilerin yapılandırması.....	38
Şekil 4.	İki boyutlu haritada pet sahiplerinin pet hayvanı sahipleri hayvanlarını sokağa terk ediyorlar sorusuna ilişkin görüşleri ile bazı özellikleri arasındaki ilişkilerin yapılandırması.....	39
Şekil 5.	İki boyutlu haritada pet sahiplerinin pet sahipleri hayvanlarının aşılama programları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler sorusuna ilişkin görüşleri ile bazı özellikleri arasındaki ilişkilerin yapılandırması.....	40

1.GİRİŞ

Dünya çapında, evcil hayvanlar modern toplumun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Barker ve Wolen, 2008; Brooks ve ark., 2018). "Evcil hayvan" terimi, bazen köpekler ve kediler gibi olağan "refakatçi hayvanlar" dahil olmak üzere, bazen hariç olmak üzere çeşitli şekillerde kullanılır (Steiger, 2006). Evcil Hayvanların Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi geniş anlamda şu tanımı yapar: Evcil hayvan, özellikle evde, özel eğlence ve arkadaşlık için insan tarafından tutulan veya tutulması amaçlanan herhangi bir hayvan anlamına gelir (Council of Europe, 1987).

Arkeolojik kanıtlar, insanlar ve köpeklerin binlerce yıldır bir arada yaşadığını göstermektedir (Miklosi, 2014). Evcil hayvanlar hayatımızın dokusunun önemli bir parçası haline gelmiştir. Ancak bu modern bir olgu değil; tarih boyunca kediler ve köpekler insan toplumunun ayrılmaz bir parçası olmuştur (Grace, 2024).

Evcil hayvanların yaygınlığı, kültürel, ekonomik ve sosyal faktörler de dahil olmak üzere çeşitli faktörlere bağlı olarak farklı ülkelerde değişiklik göstermektedir. Köpekler ve kediler en popüler evcil hayvanlardır (Forrest ve ark., 2023). Avrupa Birliği ülkelerinin %25'inde kedi, %24'ünde köpek, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki hanelerin %44.5'inde köpek, %29'unda kedi (Megna ve Bailie, 2024), Avustralya'daki hanelerin %33.4'ünde köpek, %22.5'inde kedi, %8'inde hem kedi hem de köpek (Toribio ve ark., 2009), Brezilya'da hanelerin %55.6'sında köpek, %6'sında kedi %38.4'ünde köpek ve kedi (Felipetto ve ark., 2022), Etiyopya'da hanelerin %65.1'inde köpek, %39.2'sinde kedi %30.6'sında hem köpek hem de kedi (Gebremedhin ve ark., 2020), İrlanda'da hanelerin %35.6'sında köpek, %10.4'ünde kedi (Downes ve ark., 2009), Türkiye'de ki hanelerin %5'inde kedi, %5'inde ise köpek (Anonim, 2024) olduğu bildirilmektedir.

Bir kedi-köpeğin edinilmesi, birçok insanın muhtemelen yaşamları boyunca bir ya da birçok kez yaşayacağı bir deneyimdir. Dolayısıyla kedi köpek alıp almama kararı, hayvan edinme yolunda yalnızca bir adımdır (Holland, 2019).

Şu anda hem Amerika Birleşik Devletleri'nde hem de Avrupa'da iç mekânda tutulan kedi popülasyonu köpek popülasyonunu aşmaktadır. Dahası, belki de

uyumsuzlukları hakkındaki önyargıların kısmen aşılması veya insanların kentsel yaşam tarzlarındaki değişiklikler nedeniyle, giderek artan sayıda sahip hem köpek hem de kedi sahiplenmeyi tercih etmektedir (Menchetti ve ark., 2018).

Evcil hayvanlar toplum üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratır. Olumlu tarafı, evcil hayvanlar duygusal destek ve arkadaşlık sağlayarak hem zihinsel hem de genel sağlığı iyileştirir (Voith, 2009). Körler için rehber köpekler ve işitme engelli kişiler için işiten köpekler gibi hizmet hayvanları olarak da kullanılırlar. Ayrıca, evcil hayvanlar çocukların empati, sorumluluk ve sosyal beceriler geliştirmelerine yardımcı olur (Companion Animals New Zealand, 2020). Müllersdorf ve ark. (2010) evcil hayvan sahiplerinin genel sağlık durumlarının, evcil hayvan sahibi olmayanlarınkine göre daha iyi olduğunu bildirmişlerdir. Wood ve ark. (2005), evcil hayvanların, gelişmiş ülkelerin güncel halk sağlığı sorunlarından hareketsiz yaşam, obezite ve mental hastalıkların iyileştirilmesinde potansiyel yardımcıları olduklarını ayrıca fizyolojik aktiviteyle önemli oranda azaltılabilen kardiyovasküler hastalıklara, Alzheimer gibi psikiyatrik hastalıklara ve kan basıncının dengelenmesinde oldukça yararlı olduklarını bildirmişlerdir. Çeşitli çalışmalar, bir evcil hayvana (çoğunlukla bir köpeğe) sahip olmanın ve/veya onunla etkileşimde bulunmanın, anksiyetenin azalması gibi zihinsel sağlık sonuçları ve bağışıklık tepkisinin ve fiziksel aktivitenin artması gibi fiziksel sağlık sonuçları dahil olmak üzere birey için faydalar sağladığını göstermiştir (Gershman ve ark., 1994; Chang ve ark., 1997; Schalamon, 2006; Takkouche ve ark., 2008). Olumsuz tarafı ise, evcil hayvan popülasyonunun aşırı artması, hayvanlara zulüm ve ihmal gibi sorunlar (Voith, 2009), ısırık yaralanmaları (O'Sullivan ve ark., 2008), kirlilik ve zoonotik hastalıklardır (Stirling ve ark., 2008). Uygun bakım ve hijyen uygulamaları bu hastalıkların riskini azaltabilir, ancak bunlar insan ve hayvan sağlığı açısından önemli bir endişe kaynağı olmaya devam etmektedir (Alley ve Gartrell, 2019). Evcil hayvan sahiplerinin evcil hayvan sahibi olmanın potansiyel risklerinin farkında olmaları ve kendilerini ve ailelerini korumak için uygun şekilde hareket etmeleri gerekir (Fraser ve ark., 2020; Varela ve ark., 2022; Zanen ve ark., 2022).

Evcil hayvan endüstrisi, evcil hayvan maması, evcil hayvan bakım ürünleri ve veterinerlik hizmetlerini içeren milyarlarca dolarlık bir sektör olduğundan, evcil

hayvanların toplum üzerinde önemli bir ekonomik etkisi de vardır (American Veterinary Medical Association, 2025; Companion Animals New Zealand, 2020).

Forrest ve ark. (2023), Yeni Zelanda'daki evcil hayvan sahiplerinin çeşitli evcil hayvan bakımı uygulamalarına ve bunlarla ilişkili faktörlere yönelik tutum ve görüşlerini inceledikleri çalışmada, çeşitli kedi bakımı uygulamalarına yönelik tutum ve görüşler, cinsiyet, yaş aralığı, çocuk sahibi olma, kırsal alanda yetiştirme ve mevcut ikamet yeri ile hane halkı geliri düzeyiyle ilişkili olduğunu, ancak hane halkı gelirinin köpek bakımı uygulamalarına ilişkin tutum ve görüşler üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını belirlemişlerdir. Yine aynı çalışmada, köpek sahiplerinin yalnızca %85'i ve kedi sahiplerinin %80'i düzenli veteriner hekim ziyaretlerinin gerekliliği konusunda hemfikir oldukları bildirilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde (Nassar ve Mosier, 1980), Avustralya'da (Baldock ve ark., 2003), ve Kanada'da (Leslie ve ark., 1994) yapılan çeşitli çalışmalarda, evcil hayvan sahipliğinin hane halkı demografisiyle, hanede çocuk varlığıyla bağlantılı olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, Amerika Birleşik Devletleri'nde (Franti ve ark., 1980), Hindistan'da (Teclaw ve ark., 1992) ve İrlanda'da (Downes ve ark., 2009) yapılan çalışmalarda da, hanelerde okul çocuklarının varlığı ile köpek sahipliği arasında bir ilişki olduğu bildirilmiştir. Kedi ve köpek sahiplenmesine cinsiyet ve medeni durumun etkisinin önemli olduğunu bildiren çalışmalarda mevcuttur. Köpek edinme tercihinin özellikle kadınlarda daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Bir ve Widmar, 2017; Reese ve ark., 2017). Venkatesh ve ark. (2023) kadınların (%53.88) erkeklerden (%46.12) daha yüksek oranda pet hayvanı sahiplendiklerini bildirmişlerdir. Endenburg ve ark. (1990), Hollanda'da hayvan sahiplerinin sahip olmayanlardan daha yüksek gelire sahip olma eğiliminde olduğunu gözlemlemişlerdir. Birçok çalışmada da yüksek gelire sahip olanların, evcil hayvan sahiplenme eğilimlerinin daha fazla olduğu bildirilmiştir (Franti, 1980; Teclaw ve ark., 1992; Wise ve Yang, 1992; Saunders, 2017). Kanada'da mülk büyüklüğü köpek sahipliğinin önemli bir öngörücüsüdür (Leslie ve ark., 1994). Downes ve ark. (2009), İrlanda'da dış mekan kısıtlaması olmayan kırsal hanelerde köpek sahibi olmanın daha yüksek olduğunu, tersine, alan kısıtlı olan apartman ve dubleks evlerde yaşayan insanların köpek sahibi olmalarının daha az yaygın olduğunu bildirmişlerdir.

Ülkemizde pet hayvanlarının barındırılmasını ve yetiştirilmesini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik bilimsel çalışmaların yapılması, pet yetiştiriciliğinin niteliği ve geleceği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma, Van ilinde pet (kedi-köpek) sahiplerinin demografik, sosyoekonomik özelliklerini, pet yetiştiriciliğine yönelik görüşlerini belirlemek, demografik ve sosyoekonomik özellikleri ile pet sahipliği tercihleri arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Demografik ve Sosyoekonomik Faktörler

2.1.1. Hane yapısı

Bir hanedeki kişi sayısı, yaş, cinsiyet, medeni durum hane yapısına katkıda bulunur (Nassar ve ark., 1984).

Amerika Birleşik Devletleri'nde (Nassar ve Mosier, 1980), Kanada'da (Leslie ve ark., 1994) ve Avustralya'da (Baldock ve ark., 2003) yapılan çeşitli çalışmalarda, evcil hayvan sahipliğinin hane halkı demografisiyle, hanede çocuk varlığı da dahil olmak üzere, bağlantılı olduğu gösterilmiştir.

Hane kişi sayısının köpek sahipliğini tahmin etmede önemli bir değişkendir (Nassar ve ark., 1984). Westgarth ve ark. (2007), beş veya daha fazla sakini olan hanelerin, daha az üyesi olan hanelere göre bir köpeğe sahip olma olasılığının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu bulgu, Birleşik Krallık genelinde evcil hayvan sahibi haneler üzerinde yapılan bir kesitsel çalışmayla desteklenmiştir; bu çalışmada da bir hanedeki kişi sayısı arttıkça köpek sahibi olma olasılığının arttığı bildirilmiştir (Murray ve ark., 2010). Benzer şekilde, Saunders ve ark. (2017) da daha büyük hanelerde köpek sahibi olma ihtimalinin daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Felipetto ve ark. (2022), bir sakini olan hanelerde, iki veya daha fazla sakini olan hanelerden daha az köpek barındıklarını bildirmişlerdir.

Çocuklu ve çocuksuz evlerde kedi-köpek gibi pet hayvanlarının sahiplenme oranlarının literatür bulgularında değişken olduğu gözlenmiştir. Çeşitli çalışmalarda da çocuk içeren evlerde köpek sahiplenme olasılığının daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Beck 1985; Teclaw ve ark., 1992; Leslie ve ark., 1994; Westgarth ve ark., 2007; Downes ve ark., 2009; Lund ve ark., 2024). Ancak, Özcan ve ark. (2019) köpek sahibi olan katılımcılar ile yaptıkları bir anket çalışmasında, hanedeki çocuk sayısının artmasıyla köpek sahiplenme oranının düştüğünü belirlemişlerdir. Bu araştırmada çocuksuz, 1 çocuklu, 2 ve üzeri çocuklu ailelerde köpek sahiplenme oranları sırasıyla %56.80, 26.51 ve 16.71 olarak belirlenmiştir. Oğrak ve ark. (2014), çocuklu ve

çocuksuz evlerde kedi köpek gibi pet hayvanı sahiplenme oranlarının sırasıyla % 29 ve %75 olduğunu, pet sahiplenme oranının çocuksuz evler lehine önemli düzeyde yüksek olduğunu bildirmişlerdir.

Evcil hayvan sahibi hanelerde çocukların, hanelerinde evcil hayvan sahibi olma kararlarında etkili oldukları, çocuklu çiftlerin, diğer hanelere göre evcil bir köpeğe sahip olma olasılığının daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Downes ve ark., 2009). Westgarth ve ark., (2007), beş yaş veya daha küçük çocuğu olmayan hanelerin, beş yaş ve daha küçük çocuğu olan hanelere göre bir köpeğe sahip olma olasılığının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Benzer şekilde, Murray ve ark. (2010), 10 yaş ve altı çocuklu ailelerin, bu yaş grubunda çocuğu olmayan hanelere göre köpek sahibi olma olasılığının neredeyse yarı yarıya daha az olduğunu bildirmiştir.

Evde okul çağındaki çocukların varlığı, Avustralya (Baldock ve ark., 2003), Amerika Birleşik Devletleri'nde (Nassar ve ark.,1984; Teclaw ve ark., 1992) ve Kanada (Leslie ve ark., 1994) dahil olmak üzere birçok ülkede köpek sahipliğinin önemli bir öngörücüsüdür. Lund ve ark. (2024), köpek sahibi olma oranı orta yaşlı katılımcılarda (45-59 yaş) zirveye ulaştığını, gençlerde ve özellikle ileri yaşlarda azaldığını bildirmişlerdir.

Selby ve ark. (1981) genç kişilerin hayvan sahiplenirken hayvan türünün kedi veya köpek olmasına daha fazla önem verdiklerini belirlemişlerdir. Köpek edinme tercihinin özellikle daha genç kişilerde belirgin olduğu bildirilmiştir (Bir ve Widmar, 2017). Özcan ve ark. (2019), köpek sahibi olan katılımcılar ile yaptıkları bir anket çalışmasında, köpek sahiplerinde 20 yaş altı, 21-30, 31-40, 41-50 ve 50 yaş üstü oranlarını sırasıyla, %3.79, 32.53, 35.80, 17.73 ve 10.15 olarak tespit etmişlerdir. Venkatesh ve ark. (2023), yaşın artmasıyla kedi-köpek sahiplenme ihtimalinin azaldığını, 60 ve yukarı yaşlı kişilerde kedi-köpek sahiplenme oranının %10.87'ye kadar gerilediğini belirlemişlerdir. Benzer olarak, Ishola ve ark. (2016), Nijerya'nın Oyo eyaletinde yaptıkları bir çalışmada, en fazla köpek edinme oranına (%41.4) sahip kişilerin yaş aralığının 25-34 yaş, en düşük köpek edinme oranına (%5.7) sahip kişilerin yaş aralığının ise 45-50 yaş olduğunu bildirmişlerdir.

Oğrak ve ark. (2014), genç, orta yaşlı ve yaşlı insanlarda kedi-köpek sahiplenme oranlarını sırasıyla %32, 29 ve 30 olarak belirlediklerini ve kedi köpek sahiplenme oranına yaşın önemli bir etkisinin olmadığını bildirmişlerdir. Benzer olarak, Saunders ve ark. (2017) kedi köpek sahiplenme ihtimalinin yaşla ilişkili olmadığını bildirmişlerdir.

Bazı araştırmalar çocukların yaşının köpek sahibi olma olasılığını belirlemede önemli olabileceğini göstermiştir. Westgarth ve ark. (2007), 5 yaş veya daha küçük yaşta çocukları olmayan hanelerde köpek sahibi olma ihtimalinin, 5 yaş veya daha küçük yaşta çocukları olan hanelere göre daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir.

Murray ve ark. (2010), 10 yaş veya daha küçük yaştaki çocukların bulunduğu hanelerde kedi sahiplenme ihtimalinin daha düşük olduğunu, 55 yaş altındaki kişilerin daha yüksek oranda köpek sahibi olduklarını bildirmişlerdir.

Kedi ve köpek sahiplenmesine cinsiyet ve medeni durumun etkisinin de önemli olduğunu bildiren çalışmalarda mevcuttur. Köpek edinme tercihinin özellikle kadınlarda daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Bir ve Widmar, 2017; Reese ve ark., 2017). Venkatesh ve ark. (2023), kadınların (%53.88) erkeklerden (%46.12) daha yüksek oranda pet hayvanı sahiplendiklerini bildirmişlerdir. Benzer olarak, Murray ve ark. (2010)'da kadınların daha yüksek oranda köpek sahibi olduklarını bildirmişlerdir. Özcan ve ark. (2019), köpek sahibi olanların %34.94 oranında kadın, %65.06 oranında erkek olduğu belirlemişlerdir. Aynı çalışmada, köpek sahiplenme oranları bekâr, evli ve boşanmış kişilerde sırasıyla %39.24, 57.15 ve 3.61 olarak tespit edilmiştir. Saunders ve ark. (2017), yaptıkları bir çalışmada da kedi köpek sahiplerinin çoğunun evli ve kadın olduğunu, kadın bekâr katılımcıların kedi sahibi olma olasılığının daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Ancak, kedi ve köpek sahiplenmesine cinsiyet ve medeni durumun etkisinin önemli olmadığını bildiren çalışmalarda mevcuttur. Oğrak ve ark. (2014), pet sahiplenme oranlarını erkek ve kadınlarda sırasıyla, %30 ve %33; evli ve bekâr bireylerde ise %33 ve %30 olarak bildirmişlerdir.

2.1.2. Konut türü

Artan kentleşme, daha küçük yaşam alanlarına, daha yüksek nüfus yoğunluklarına ve daha uzun çalışma saatlerine yol açmıştır; bunların hepsi evcil hayvanların refahını etkileyen faktörlerdir (Sonntag ve Overall, 2014).

Kanada'da konut büyüklüğünün pet yetiştiriciliğinde önemli olduğu bildirilmiştir (Leslie ve ark., 1994). Downes ve ark. (2009), İrlanda'da dış mekan kısıtlaması olmayan kırsal hanelerin köpek sahibi olma olasılığının daha yüksek, tersine, alanın kısıtlı olduğu apartman ve dubleks evlerde yaşayan insanlar arasında ise köpek sahibi olmanın daha az yaygın olduğunu belirlemişlerdir. Murray ve ark. (2010), köpeklerin kırsal kesimdeki hanelerde sahiplenme olasılığının daha yüksek, ayrıca bahçeli hanelerin kedi ve köpek sahiplenme ihtimalinin bahçesiz hanelere kıyasla daha fazla olduğu bildirilmiştir.

Kedilerin köpeklerden daha bağımsız olduğu ve daha az bakıma ihtiyaç duyduğu düşünüldüğünden, daha küçük hanelerde yaşayan insanlar için popüler bir evcil hayvan seçeneği haline gelmiştir (Howell ve ark., 2017).

Lund ve ark. (2024), apartmanda yaşayanların, müstakil evlerde yaşayanlara göre daha az köpek sahibi olduklarını bildirmişlerdir. Benzer şekilde, çeşitli çalışmalarda da, evcil hayvan bulundurma oranının, müstakil evlerde yaşayanlarda, apartman dairesinde yaşayanlara göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Downes ve ark., 2009; Müllersdorf ve ark., 2010). Ayrıca, Westgarth ve ark. (2007) müstakil evlerde yaşayan kişilerin köpek sahiplenme ihtimallerinin diğer konut türlerinde yaşayanlara göre daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Ancak, Özcan ve ark. (2019) köpek sahibi olan katılımcılar ile yaptıkları bir anket çalışmasında, köpek sahiplenme oranını müstakil evlerde yaşayanlarda (%37.87), apartman dairesinde yaşayanlara (%48.54) göre daha düşük olduğunu belirlemişlerdir. Bazı çalışmalarda da, mesken türü ile evcil hayvan sahipliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı bildirilmiştir (Westgarth ve ark. 2007; Oğrak ve ark., 2014; Erten ve ark., 2019).

Konut türüne ek olarak, ev sahipliği durumunun da köpek sahibi olma olasılığını etkilediği, kiracılara kıyasla ev sahiplerinin daha yüksek oranda köpek sahibi oldukları

bildirilmiştir (Müllersdorf ve ark., 2010; Nassar ve ark., 1984). Benzer olarak, Lund ve ark. (2024), kendi mülküne sahip olanların, olmayanlara göre daha sık köpek sahibi olduklarını bildirmişlerdir. Saunders ve ark. (2017), kedi ve köpek sahiplerinin kendi evlerine sahip olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu rapor etmişlerdir. Ancak, Oğrak ve ark. (2014), ev sahibi ve kiracıların pet sahibi olma oranları arasında önemli bir farklılık olmadığını bildirmişlerdir.

2.1.3. Sosyoekonomik durum

Sosyoekonomik durumun evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı olmasa da genel anlamda bir bireyin veya ailenin diğerlerine göre sosyal ve ekonomik konumunun bir göstergesidir. Boy ve kilo gibi değişkenlerin aksine sosyoekonomik doğrudan ölçülemez. Bu zorluğun sonucunda sosyal ve davranışsal araştırma alanlarında sosyoekonomik tahminleri genellikle gelir, eğitim başarısı ve meslek gibi faktörlerin temsili değişkenlerine dayanmaktadır (Holland, 2019). Benzer olarak, sosyal tabakalaşma literatürü, gelir, eğitim ve mesleği sosyoekonomik değişkenler olarak değerlendirir (Carroll ve ark., 1996; Lynch ve Kaplan, 2000).

Sosyoekonomik durum için en yaygın kullanılan göstergelerinden biri olan hane halkı geliridir (Holland, 2019). Endenburg ve ark. (1990), Hollanda’da hayvan sahibi olanların hayvan sahibi olmayanlara kıyasla daha yüksek gelire sahip olma eğiliminde olduklarını gözlemlemişlerdir. Birçok çalışmada da yüksek gelire sahip olanların, evcil hayvan sahiplenme eğilimlerinin daha fazla olduğu bildirilmiştir (Franti ve ark., 1980; Teclaw, 1992; Wise ve Yang, 1992; Saunders ve ark., 2017).

Saunders ve ark. (2017), köpek sahibi olma olasılığının, gelir ve tam zamanlı çalışmanın artmasıyla ilişkili olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca, Lund ve ark. (2024), Danimarka’da yaptıkları bir çalışmada, köpek sahipliği, daha yüksek gelirli ailelerde daha yaygın olduğunu bildirmişlerdir.

Sietou ve ark. (2014), köpek edinme tercihinin yıllık geliri düşük olanlarda daha belirgin olduğunu bildirilmişlerdir. Benzer şekilde, Özcan ve ark. (2019) köpek sahibi olan katılımcılar ile yaptıkları bir anket çalışmasında da, en düşük köpek sahiplenme oranını en yüksek gelir grubundaki katılımcılarda, yine, Marsa-Sambola ve

ark. (2016)'da en düşük köpek sahiplenme olasılığını, yüksek gelirli aile gençlerinde olduğunu bildirmişlerdir. Buna karşılık, Murray ve ark. (2010) hane halkı geliri ile köpek sahipliği arasında anlamlı bir ilişki bulamadıklarını bildirmişlerdir. Benzer olarak, bazı çalışmalarda da, insanların gelir seviyesinin, pet sahiplenilmesi oranı üzerine etkisinin önemli olmadığı bildirilmiştir (Oğrak ve ark., 2014; Felipetto ve ark., 2022).

Sosyoekonomik faktörlerden bir diğer değişken ise kişinin eğitim düzeyidir (Holland, 2019). Özcan ve ark. (2019) köpek sahibi olan katılımcılar ile yaptıkları bir anket çalışmasında, ilk-ortaokul, lisans ve lisansüstü mezunlarında köpek sahiplenme oranlarını sırasıyla, %24.61, 59.62 ve 15.84 olarak belirlemişlerdir. Benzer şekilde, Murray ve ark. (2010), Büyük Britanya'da akademik yeterlilik düzeyi arttıkça köpek sahibi olma olasılığının azaldığını, Eller ve ark. (2008)'da, Avrupalı ailelerde eğitim seviyesinin artmasının kedi-köpek sahibi olma olasılığı üzerinde belirgin etkiye sahip olduğunu bildirmişlerdir. Ancak, Lund ve ark. (2024), köpek sahipliği ile eğitim düzeyi arasında bir ilişki bulunmadığını bildirmişlerdir.

Venkatesh ve ark. (2023) Hindistan'ın Mizoram eyaletinde yaptıkları bir çalışmada okuryazar olmayan, ilk, orta, lise, lisans ve lisansüstü eğitilmiş kişilerde kedi köpek sahiplenme oranlarını sırasıyla, %3.40, 4.60, 15.90, 15.30, 20.90 ve 40 olarak tespit etmişlerdir. Oğrak ve ark. (2014), ilköğretim, lise ve üniversite mezunlarında kedi-köpek sahiplenme oranlarını sırasıyla, %21, 26 ve 37 olarak belirlediklerini, eğitim seviyesinin pet sahiplenme oranı üzerine etkisinin önemsiz olduğunu bildirmişlerdir. Benzer olarak, Woodhead ve ark. (2018), eğitim seviyesi ile köpek yetiştirme, refah ve edinme uygulamalarına yönelik tutumlar arasında bir ilişki olmadığını bildirmişlerdir. Bir ve Widmar (2017), en azından üniversite derecesine sahip katılımcıların, üniversite derecesi olmayanlara göre bir barınaktan veya kurtarma merkezinden sahiplenme olasılığının daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir.

Westgarth ve ark. (2010), ebeveynlerin çocukluk dönemindeki mevcut köpek sahipliği, ebeveyn eğitimi ve evcil hayvan sahipliği arasındaki etkileşimi modelledikleri bir çalışmada, spesifik olarak, annenin çocukluk döneminde evcil hayvan sahibi olması ile babanın eğitimi arasında bir etkileşim olduğunu bildirmişlerdir. Annenin çocukluğunda hiç evcil hayvan beslemediği durumlarda babanın eğitim düzeyi arttıkça

köpek sahibi olma ihtimalinin azaldığını, ancak annenin çocukluğunda evcil hayvan sahibi olması durumunda ise bir etkileşim olmadığını bildirmişlerdir.

Moloo ve ark. (1998), sosyoekonomik statü ile evcil hayvanın ölümünün bildirilmesine ilişkin yaptıkları bir çalışmada; ebeveynleri liseyi bitirmemiş öğrencilerde evcil hayvan ölümünü bildirme sıklığının, ebeveynleri en az 4 yıl üniversiteyi tamamlamış öğrencilere kıyasla %25 daha fazla olduğunu, dolayısıyla sosyoekonomik statü ile evcil hayvanın ölümünün bildirilmesi arasında bir ilişki bulunduğunu bildirmişlerdir.

Başka bir sosyoekonomik ölçü olan mesleğin hayvan sahiplenmeye etkisi, çalışmalarda değişken şekilde rapor edilmiştir. Kanada (Leslie ve ark., 1994) ve Büyük Britanya'da (Westgarth ve Pinchbeck, 2007), çok değişkenli analizlerde mesleğin hayvan sahiplenmeye etkisinin anlamlı olmadığı bildirilmiştir. Buna karşılık, İsveç'te, köpek sahibi olma yaygınlığının, mesleklerin sınıflandırılmasına dayanan sosyoekonomik statüyle ilişkili olduğu bildirilmiştir (Almqvist ve ark., 2003). Benzer olarak, Venkatesh ve ark. (2023) da kedi ve köpek sahibi olma ihtimalini meslekle ilişkili olduğunu, en yüksek hayvan sahiplenme oranını ev hanımı-emekli kategorisinde (%24.90) gözlendiğini bildirmişlerdir.

2.2. İnsan-Hayvan Etkileşimleri

İnsan-hayvan etkileşimleri üzerine yapılan çalışmalar, köpek-sahip ilişkisine odaklanarak artmış, bu da kedi-sahip ilişkisi üzerine yapılan araştırmalarda bir gerilemeye yol açmıştır (González-Ramírez ve Landero-Hernández, 2021).

Çoğu evcil hayvan sahibi, bir evcil hayvana sahip oldukları anda sevinç ve mutluluk hissetse de, yaşları ne olursa olsun, bazı evcil hayvan sahipleri ise evcil hayvan sahibi olmanın fiziksel, zihinsel ve sağlık açısından faydalarından habersizdir (Anderson ve ark., 1992; Valeri, 2006; Lass-Hennemann ve ark., 2020). Sahiplerin bildirdikleri temelinde, kedilerle olan ilişkilerin, köpeklerle olan ilişkilerden daha iyi olduğu, ancak duygusal yakınlığın köpeklerde kedilere göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir (González-Ramírez ve Landero-Hernández, 2021).

İnsan ve kediler arasında olumlu bir ilişkinin kurulması hem insanların hem de kedilerin yaşam kalitesine potansiyel katkı sağladığı bildirilmiştir (Menor-Campos ve ark., 2025). Sadece bir kediye sahip olmak olumsuz duyguların azalmasıyla ilişkilendirilirken, kediyle etkileşim kurmak olumlu duygularla ilişkilendirilmektedir (Gonzalez-Ramírez ve Landero-Hernández, 2022). Evcil hayvan sahibi olmanın getirdiği bu faydalar genellikle "evcil hayvan etkisi" olarak adlandırılır (Nugent ve Daugherty, 2022).

Sağlıklı bir ilişki insanlara fayda sağlayacak (González ve Landsero, 2011; King ve ark., 2011) ve onları evcil hayvanlar için iyi bir yaşam kalitesi sağlamaya motive edecektir. Köpek davranış sorunları nedeniyle bozulan bir köpek-sahibi bağının bir sonucu, köpeğin terk edilmesi olasıdır (Col ve ark., 2016), terk edilen köpeklerin %30'undan fazlası davranış sorunları nedeniyle terk edilmiştir (Wells ve Hepper, 2000). Bu nedenle, zayıf bir ilişki evcil hayvanın ihmalkar bakımına hatta terk edilmesine yol açabilir (Howell ve ark., 2017). Kediler, insanlarla yakın bir duygusal ilişki kurmalarına rağmen, bu ilişki hakkında çok az şey bilinmektedir; kurulan ilişkinin türü, insan ve kedi arasında var olan dinamiklerin ürünüdür (Ines ve ark., 2021).

Dwyer ve ark. (2006), yaptıkları bir çalışmada, katılımcıların, köpekleriyle kedilerine kıyasla daha fazla duygusal yakınlık belirttiklerini, bunun da insanların köpeklerinde daha fazla sosyal destek, arkadaşlık ve koşulsuz sevgi algıladıklarını, kedilerini okşamak, fırçalamak ve kucaklamak için köpeklerine kıyasla daha fazla zaman harcadıklarını ve buna karşılık kedileriyle olan ilişkilerinin daha az masraflı olduğunu, daha az sorumluluk gerektirdiğini belirlemişlerdir.

Ev hayvanı sahipliğinin çocuklar için birçok sağlık, duygusal ve sosyal faydası olabilir, ancak evcil hayvanlar aynı zamanda zoonotik hastalıkların kaynağı da olabilir. Zoonotik hastalık, insanlar ve hayvanlar arasında birbirine geçebilen bir hastalıktır. Çoğu sağlıklı insan, bir evcil hayvanla temas yoluyla bakteri veya patojen kapmaz. Ancak küçük çocuklar, hamile kadınlar, yaşlılar ve kanser tedavisi görenler de dâhil olmak üzere bağışıklık sistemi zayıflamış kişiler daha savunmasızdır (McBride, 2016).

Tüm evcil hayvan sahipleri hayvanlarına çeşitli ölçülerde bağlılık gösterir. Kedi-köpek sahiplerinde eğitim düzeyi ve cinsiyetin hayvanlara bağlanma derecesini önemli

ölçüde değiştirdiği bildirilmiştir (Hall ve ark., 2004; Martens ve ark., 2016). Kadınların, hayvanlara karşı daha fazla empati gösterdikleri ve daha olumlu tutumlar sergiledikleri bildirilmiştir (Taylor ve Signal 2005; Mariti ve ark., 2011; Phillips ve ark., 2011). Farklı yaş ve eğitim düzeyi gruplarındaki hayvan sahiplerinin hayvanlarının duygularını da farklı değerlendirdikleri bildirilmiştir (Martens ve ark. 2016).

Bir çalışmada, kronik hasta olan evcil hayvanların, sahiplerinin günlük yaşamlarını etkilediklerini ve duygusal sıkıntılara neden oldukları bildirilmiştir (Christiansen ve ark., 2013). Farklı evcil hayvan türleri arasında, özellikle de köpek ve kedi sahipleri açısından, farklı etkiler olduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır (Mueller ve ark., 2021). Köpek sahibi olmak, olumlu fiziksel sağlık sonuçlarıyla daha güçlü bir şekilde ilişkilendirilmiştir (Friedmann ve ark., 2013; Gadomski ve ark., 2017; Mein ve Grant, 2018; Westgarth ve ark., 2019; Carr ve ark., 2020), muhtemelen köpek gezdirme veya fiziksel aktiviteyle ilgili ilişkinin diğer özelliklerinden kaynaklanmaktadır (Antonacopoulos ve Pychyl, 2017). Köpek sahibi olmanın, kedi sahibi olmaya kıyasla daha olumlu zihinsel sağlık sonuçlarıyla ilişkili olabileceğini (Bao ve Schreer, 2016) ve kedi sahibinin kişiliğinin, kedi davranışı ve refah parametreleriyle karmaşık yollarla etkileşime girdiği (Finka ve ark., 2019) ileri sürülmektedir.

Albert ve Anderson (1997), 85 aile (rneğin, "evcil hayvanımız aile üyelerinin günlük yaşamın normal stresiyle başa çıkmasına yardımcı olur" veya "evcil hayvanımız bir aile üyesinin hasta veya zgn olduğunu hissedebilir") zerinde anket uygulayarak, köpeklerin ve kedilerin aile içindeki moral ve olumlu sosyal etkileşime katkılarını incelemişlerdir. Benzer sayıda hanede en az bir köpek veya bir kedi bulunmaktadır. Sahiplerin hem kedilerin hem de köpeklerin ailenin moraline katkıda bulunduğunu, yani "günlük stresi hafifletmeye, yaşam krizleriyle başa çıkmaya ve olumlu sosyal etkileşimi kolaylaştırmaya" yardımcı olduğu belirlenmiştir. Ancak, çalışmada, köpeklerin sahiplerinin moral ve olumlu etkileşimlerini artırmada daha derin bir etkiye sahip oldukları algılanmıştır.

Stammbach ve Turner (1999), kedilerin sosyal ağdaki kişilerin yerini alabileceğini veya özellikle hayvanlarına güçlü bir şekilde bağlı olanlar için ek bir duygusal destek kaynağı sağlayabileceğini belirlemişlerdir. Zasloff ve Kidd (1994b), 148 yetişkin kız öğrenciyi incelemiş ve evcil hayvan sahibi olmanın, özellikle yalnız

yaşayan kadınlar için yalnızlık duygularını azaltmaya yardımcı olabileceğini ve insan arkadaşlığının eksikliğini telafi edebileceğini belirlemişlerdir.

Çalışmalarda evcil hayvanların bireylerin fiziksel ve zihinsel durumu üzerindeki etkileri de araştırılmıştır. Bu kapsamda yapılan çalışmalarda, evcil hayvan sahipliğinin insanlar için olumlu zihinsel sağlık sonuçlarına yol açabileceğini ve zihinsel refahın çeşitli yönlerini olumlu şekilde etkileyebileceği bildirilmiştir (Hodgson ve ark., 2015; Hodgson ve ark., 2017; Kretzler ve ark., 2022).

Evcil hayvanlarla yaşamının daha iyi zihinsel ve fiziksel sağlık sonuçlarıyla sonuçlanıp sonuçlanmadığına dair çelişkili kanıtlar da vardır. Ampirik araştırma kanıtlarının çoğunluğu metodolojik sınırlamalar nedeniyle sonuçsuz kalmaktadır (Saunders ve ark., 2017). İnsan-hayvan etkileşiminin sağlık üzerindeki etkisini inceleyen, çelişkili bulgular ve metodolojik zayıflıklar nedeniyle büyük ölçüde sonuçsuz kalan ama büyüyen bir araştırma literatürü vardır. Yayınlanan bilimsel çalışmalar, evcil hayvan sahipliği ile sağlık arasında bir bağlantı olduğuna dair güçlü bir destek sağlamazken, bazı kanıtlar bu yönde işaret ediyor ve araştırmacılar daha güçlü metodolojik çalışmalar yapılması çağrısında bulunuyor (Herzog, 2011). Köpek sahiplerinin, köpek sahibi olmayanlara kıyasla daha yüksek düzeyde aktivite ve egzersiz sergiledikleri bildirilmiştir (Mein ve Grant, 2018).

Çeşitli çalışmalar, bir evcil hayvana (çoğunlukla bir köpeğe) sahip olmanın ve/veya onunla etkileşimde bulunmanın, anksiyetenin azalması gibi zihinsel sağlık sonuçları ve bağışıklık tepkisinin ve fiziksel aktivitenin artması gibi fiziksel sağlık sonuçları dahil olmak üzere birey için faydalar sağladığını bildirmişlerdir (Gershman ve ark., 1994; Chang ve ark., 1997; Schalamon ve ark., 2006; Takkouche ve ark., 2008). Evcil hayvan sahiplerinde, evcil hayvan sahibi olmayanlara göre daha az yalnızlık (McConnell ve ark., 2011; Stanley ve ark., 2014) ve daha düşük anksiyete, depresyon ve stres oranları bildirilmektedir (Muldoon ve ark., 2017; Brooks ve ark., 2018; Pereira ve ark., 2018; Crossman ve ark., 2020; Gonzatti ve ark., 2021; Erdoğan ve Kahya, 2022). Bu bulguların aksine, farklı sonuçlar bildiren çalışmalarda mevcuttur. Örneğin, evcil hayvan sahiplerinde evcil hayvan sahibi olmayanlara kıyasla daha yüksek anksiyete ve depresyon deneyimlendiği bildirilmiştir (Parslow ve ark., 2005; Müllersdorf ve ark., 2010; Barker ve ark., 2020; Fraser ve ark., 2020).

Bazı çalışmalar evcil hayvanların köpek ısırıkları, hastalıkların yayılması gibi olumsuz etkilerini belgelemiş ve evcil hayvan sahipliğinin astım ve diğer alerjilerle ilişkili olduğunu (Gershman ve ark., 1994; Chang ve ark., 1997; Schalamon ve ark., 2006; Takkouche ve ark., 2008), kalp krizi geçiren hastalarda daha yüksek kalp krizi geçirme ve yeniden hastaneye yatış vakalarıyla ilişkili olduğunu göstermiştir (Parker ve ark., 2010). Ancak başka bir çalışmada, evcil hayvan sahipleri ile sağlık sonuçları arasında hiçbir bağlantı bulunmadığı bildirilmiştir (Marino ve Lilienfeld, 2007).

İnsanlar aynı zamanda köpekleriyle bir bağlanma ilişkisi kurma eğilimine de sahiptirler (Archer ve Ireland, 2011). Pek çok evcil hayvan sahibi, evcil hayvanlarını ailenin bir parçası olarak görmektedirler (Planchon ve ark., 2002; Arahori ve ark., 2017; Cassels ve ark., 2017). Berryman (1985), evcil hayvan sahiplerinin (çoğunlukla köpekler ve kediler) evcil hayvanlarını diğer aile üyelerinden önemli ölçüde daha fazla "kendi çocukları" gibi gördüklerini bildirmişlerdir. Kubinyi ve ark. (2009) köpek sahiplerinin %93.3'ünün köpeklerini aile üyesi olarak gördüklerini bildirmişlerdir. Kedi köpek sahipleri çoğunlukla evcil hayvanlarını "aile üyeleri" olarak görse de, kedi sahiplerinde bu eğilimin daha zayıf olduğunu, kedilerini aile üyesi olarak gören kedi sahipleri, evcil hayvanlarını aile dışı olarak gören kedi sahiplerine göre kedilerine daha güçlü bir şekilde "şefkat" atfetme eğiliminde oldukları bildirilmiştir (Arahori ve ark., 2017). Bir çalışmada da evcil hayvan sahiplerinin, hayvan sahibi olmayanlara göre daha az yalnız olduklarını öne sürdükleri, ancak evcil hayvan sahiplerinin daha yüksek psikolojik sıkıntıya sahip oldukları bildirilmiştir (Hardie ve ark., 2023).

Zasloff ve Kidd (1994a), kedilere bağlanmanın çeşitli yönlerini detaylı incelemiş ve olumlu bir sonuç elde etmişlerdir. Kedilere güçlü bir şekilde bağlı görünen 100 yetişkin kedi sahibiyle anket yapmışlardır. Katılımcılar 267 kediye sahipti ve kedileri bakım kolaylığı, sağladıkları sevgi ve arkadaşlık ve kişilikleri nedeniyle tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca kedilerin davranışlarını ve görünümelerini beğendiklerini, kedilerin kendilerini rahatlatıldığını veya kedileri sevdiklerini ya da "her zaman kedileri olduğunu" söylemişlerdir. Bir kişi, "kucağınızda oturan mırıldanan yaratıkların stres seviyelerini azaltma eğiliminde olduğunu" söylemiştir. Katılımcılar kedi davranışlarının bazı yönlerinden hoşlanmamışlardır: sinir bozucu davranışlar (daha fazla tanımlanmamıştır), sosyal davranış veya sevgi eksikliği, yıkıcı veya agresif

davranışlar, tüy dökme ve tüy yumağı, diğer evcil hayvanlarla kavgalar veya beslenme sorunları.

Beetz ve ark. (2012) yaptıkları bir çalışmada, hayvanlarla etkileşimde bulunmanın çeşitli sağlık teşvik edici etkilerle ilişkili bir hormon olan oksitosin salgıladığını ve etkileşimin yoğunluğunun, süresinin ve türünün etkileşim ile sağlık sonuçları arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini varsaymaktadırlar.

Buller ve Ballantyne (2020), pet sahiplerinin, pet hayvanlarının davranışsal durumları nedeniyle hayatlarında çeşitli sonuçların ortaya çıktığını, bakımla ilgili yönetim ve eğitim için ekstra süreye ihtiyaç olduğunu, nereye gidebilecekleri ve evlerini kimlerin ziyaret edebileceğine ilişkin sınırlamaların olduğunu, çoğu, güçlü bir insan-hayvan bağı olduğunu ve aynı zamanda pet hayvanlarının davranış sorunlarına bir dizi olumsuz duygusal tepki verdiklerini, davranış sorunları olan evcil hayvanlara bakmanın, sahiplerini önemli şekillerde etkileyebileceğini bildirmişlerdir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Gereç

3.1.1. Katılımcılar

Bu araştırmanın örneklemini, Van ilinde yaşayan; pet kliniklerine muayene amacıyla başvuran, İpekyolu Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğüne hayvanlarına mikroçip uygulaması, kuduz aşısı yaptırmak için gelen ve çevrede gönüllü olarak pet hayvan (kedi-köpek) sahipliği yapan 201 kişi oluşturmuştur.

3.2. Yöntem

3.2.1. Anket

Katılımcılarla Mart-Aralık 2024 tarihleri arasında yüz yüze anket araştırması gerçekleştirilmiştir. Anket, üç bölümden oluştu. Birinci bölümde, pet sahiplerine demografik ve sosyoekonomik özelliklerini değerlendirmek için Tablo 1 ve Tablo 2’de gösterilen kategorilere (cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahipliği, mesken tipi, mesken mülkiyeti, eğitim, meslek, aylık gelir ve yaşam tarzı) ilişkin çoktan seçmeli 10 soru, ikinci bölümde Tablo 3-Tablo 6’da gösterilen kategorilere (sahiplenme nedeni, sahiplenme yeri, bilgi edinme şekli, hayvanlarını tatilde bıraktıkları yer, hayvan türü, hayvanlarını besleme şekilleri, veteriner hekimi ziyaret sebepleri ve hayvanlarında mikroçip varlığı) ilişkin çoktan seçmeli 8 soru, üçüncü bölümde ise pet yetiştiriciliğine yönelik görüşlerini değerlendirmek için Tablo 7’de gösterilen kategorilere ilişkin beşli likert ölçeğinin (kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım) kullanıldığı 20 soru soruldu (Erten ve ark., 2019).

3.2.2. İstatistiksel analiz

Üzerinde durulan özellikler için tanımlayıcı istatistikler sayı ve yüzde olarak ifade edildi. Bu özellikler arasındaki ilişkiyi belirlemede Ki-kare testi yapıldı. Ayrıca değişkenler ve kategorileri arasındaki ilişkileri iki boyutlu uzayda görsel olarak sunmak üzere, sürekli çoklu uyum analizi yapıldı. Hesaplamalarda istatistik anlamlılık düzeyi

%5 olarak alındı ve hesaplamalar için SPSS (ver: 21) istatistik paket programı kullanıldı (SPSS, 2020).

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Cinsiyeti, Yaşı, Medeni Durumu, Çocuk Sahipliği, Konut Tipi ve Konut Mülkiyeti

Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, çocuk sahipliği, mesken tipi ve mesken mülkiyeti Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, çocuk sahipliği, mesken tipi ve mesken mülkiyeti.

Kategori		n	%
Cinsiyet	Kadın	100	49.8
	Erkek	101	50.2
Yaş	18-25	61	30.4
	26-35	104	51.7
	36-45	28	13.9
	46 ve üzeri	8	4.0
Medeni durum	Bekâr	123	61.2
	Evli	78	38.8
Çocuk	Var	57	28.4
	Yok	144	71.6
Konut tipi	Apartman dairesi	154	76.6
	Müstakil ev (bahçeli)	47	23.4
Konut mülkiyeti	Mülk sahibi	90	44.8
	Kira	111	55.2

4.2. Katılımcıların Eğitimi, Mesleği, Aylık Gelirleri ve Yaşam Tarzları

Katılımcıların eğitimi, mesleği, aylık gelirleri ve yaşam tarzları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların eğitimi, mesleği, aylık gelirleri ve yaşam tarzları.

Kategori		n	%
Eğitim	İlköğretim	6	3.0
	Ortaöğretim	41	20.3
	Ön lisans	16	8.0
	Lisans	120	59.7
	Yüksek lisans	13	6.5
	Doktora	5	2.5
Meslek	Serbest meslek	51	25.3
	Esnaf	16	8.0
	Memur	89	44.3
	İşçi	5	2.5
	Öğrenci	30	14.9
	Çalışmıyor	10	5.0
Aylık gelir	Asgari ücret ₺	33	16.4
	20 bin-30 bin ₺	32	15.9
	31 bin-40 bin ₺	12	6.0
	41 bin-50 bin ₺	40	19.9
	51 bin ve üzeri ₺	84	41.8
Yaşam tarzı	Yalnız yaşayanlar	77	38.3
	Ailesiyle yaşayanlar	103	51.2
	Arkadaşıyla yaşayanlar	6	3.0
	Cevap vermek istemeyenler	15	7.5

4.3. Katılımcıların Hayvanlarını Sahiplenme Nedeni ve Sahiplenme Yeri

Katılımcıların hayvanlarını sahiplenme nedeni ve sahiplenme yeri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların hayvanlarını sahiplenme nedeni ve sahiplenme yeri.

Kategori		n	%
Sahiplenme nedeni	Hobi	131	65.1
	Yalnızlık	13	6.5
	Çevre	49	24.4
	Çocuk	8	4.0
Sahiplenme yeri	Barınak	21	10.4
	Sokak	91	45.3
	Pet shop	45	22.4
	Arkadaş	36	17.9
	Yetiştirici/Çiftlik	8	4.0

4.4. Katılımcıların Bilgi Edinme Şekli ve Hayvanlarını Tatilde Bıraktıkları Yer

Katılımcıların bilgi edinme şekli ve hayvanlarını tatilde bıraktıkları yer Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların bilgi edinme şekli ve hayvanlarını tatilde bıraktıkları yer.

Kategori		n	%
Bilgi edinme şekli	Veteriner Hekim	86	42.7
	Arkadaş	58	28.9
	İnternet	40	19.9
	Kitap/Dergi	5	2.5
	Diğer	12	6.0
Tatilde bırakıldığı yer	Yanında	18	9.0
	Aile	71	35.3
	Arkadaş	35	17.4
	Pet pansiyon	58	28.8
	Diğer	19	9.5

4.5. Katılımcıların Hayvan Türü ve Besleme Şekilleri

Katılımcıların hayvan türü ve besleme şekilleri Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların hayvan türü ve besleme şekilleri.

Kategori		n	%
Hayvan türü	Kedi	129	64.1
	Köpek	59	29.4
	Kedi + köpek	13	6.5
Besleme şekilleri	Kuru mama	167	83.0
	Konserve mama	9	4.5
	Yemek	18	9.0
	Diğer	7	3.5

4.6. Katılımcıların Veteriner Hekimi Ziyaret Sebepleri ve Hayvanlarında Mikroçip Varlığı

Katılımcıların veteriner hekimi ziyaret sebepleri ve hayvanlarında mikroçip varlığı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların veteriner hekimi ziyaret sebepleri ve hayvanlarında mikroçip varlığı.

Kategori		n	%
Veteriner hekimi ziyaret sebebi	Genel kontrol-muayene	70	34.8
	Aşılama	87	43.3
	Hastalık sebebiyle	19	9.5
	Bilgi edinme	25	12.4
Mikroçip varlığı	Mikroçipi olanlar	132	65.7
	Mikroçipi olmayanlar	37	18.4
	Haberi olmayanlar	32	15.9

4.7. Katılımcıların Pet Yetiştiriciliği Uygulamalarına Yönelik Görüşleri

Katılımcıların pet yetiştiriciliği uygulamalarına yönelik görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların pet yetiştiriciliği uygulamalarına yönelik görüşleri.

Soru	Görüş	n	%
Pet hayvanı yetiştirmek ihtiyaçtandır	Kesinlikle katılıyorum	23	11,4
	Katılıyorum	67	33,3
	Kararsızım	47	23,4
	Kesinlikle katılmıyorum	21	10,5
	Katılmıyorum	43	21,4
Pet hayvanı sahipleri hayvanlarının yetiştiriciliği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	Kesinlikle katılıyorum	12	6.0
	Katılıyorum	56	27.9
	Kararsızım	57	28.3
	Kesinlikle katılmıyorum	14	7.0
	Katılmıyorum	62	30.8
Pet hayvanları ile ilgili internet ve sosyal medya bilgileri faydalıdır.	Kesinlikle katılıyorum	27	13.4
	Katılıyorum	73	36.3
	Kararsızım	46	22.9
	Kesinlikle katılmıyorum	12	6.0
	Katılmıyorum	43	21.4
Pet hayvanları ile ilgili radyo ve televizyon programları faydalıdır	Kesinlikle katılıyorum	22	10.9
	Katılıyorum	81	40.3
	Kararsızım	48	23.9
	Kesinlikle katılmıyorum	10	5.0
	Katılmıyorum	40	19.9
Kedi-köpek gibi pet hayvanlarına çevrenin ilgisi yeterlidir	Kesinlikle katılıyorum	9	4.5
	Katılıyorum	40	19.9
	Kararsızım	37	18.4
	Kesinlikle Katılmıyorum	39	19.4
	Katılmıyorum	76	37.8
Pet hayvanı sahiplerinin hayvanları için ayırdıkları bütçe yeterlidir.	Kesinlikle katılıyorum	7	3.5
	Katılıyorum	51	25.4
	Kesinlikle katılmıyorum	25	12.4
	Katılmıyorum	58	28.8
	Kararsızım	60	29.9
Pet hayvanı yetiştirebilmek için belirli bir gelir seviyesinde olmak gerekiyor.	Kesinlikle katılıyorum	16	8.0
	Katılıyorum	44	21.9
	Kararsızım	34	16.9
	Kesinlikle katılmıyorum	38	18.9
	Katılmıyorum	69	34.3

Tablo 7’nin devamı arka sayfadadır.

Tablo 7'nin devamı. Katılımcıların pet yetiştiriciliği uygulamalarına yönelik görüşleri.

Soru	Görüş	n	%
Pet hayvanları için yeterli pansiyon bulunmaktadır.	Kesinlikle katılıyorum	16	8.0
	Katılıyorum	44	21.9
	Kararsızım	34	16.9
	Kesinlikle katılmıyorum	38	18.9
	Katılmıyorum	69	34.3
Pet hayvanları sağlık hizmetleri için Veteriner Hekime götürülmelidir.	Kesinlikle katılıyorum	77	38.3
	Katılıyorum	110	54.7
	Kararsızım	9	4.5
	Kesinlikle katılmıyorum	5	2.5
	Katılmıyorum	-	-
Tatil günlerinde Veteriner Hekime kolaylıkla ulaşılabilir.	Kesinlikle katılıyorum	37	18.4
	Katılıyorum	96	47.8
	Kararsızım	28	13.9
	Kesinlikle katılmıyorum	16	8.0
	Katılmıyorum	24	11.9
Kedi-köpek gibi pet hayvanlarının kısırlaştırılması gerekir.	Kesinlikle katılıyorum	45	22.4
	Katılıyorum	80	39.8
	Kararsızım	30	14.9
	Kesinlikle katılmıyorum	19	9.5
	Katılmıyorum	27	13.4
Pet hayvanı sahipleri acil durumlarda ilk müdahaleyi yapacak kadar bilgi sahibi olmalıdır.	Kesinlikle katılıyorum	58	28.8
	Katılıyorum	108	53.7
	Kararsızım	16	8.0
	Kesinlikle katılmıyorum	11	5.5
	Katılmıyorum	8	4.0
Pet hayvanı sahipleri hayvanlarını sokağa terk ediyorlar.	Kesinlikle katılıyorum	51	25.4
	Katılıyorum	77	38.3
	Kararsızım	42	20.9
	Kesinlikle katılmıyorum	10	5.0
	Katılmıyorum	21	10.4
Pet hayvanları cadde, sokak, park ve bahçelerde çevre kirliliğine neden olmaktadır.	Kesinlikle katılıyorum	10	5.0
	Katılıyorum	23	11.4
	Kararsızım	24	12.0
	Kesinlikle katılmıyorum	77	38.3
	Katılmıyorum	67	33.3

Tablo 7'nin devamı arka sayfadadır.

Tablo 7'nin devamı. Katılımcıların pet yetiştiriciliği uygulamalarına yönelik görüşleri.

Soru	Görüş	n	%
Pet hayvanları apartman ve site gibi toplu yaşam alanlarında sakinleri rahatsız etmektedir.	Kesinlikle katılıyorum	8	4.0
	Katılıyorum	29	14.4
	Kararsızım	31	15.4
	Kesinlikle katılmıyorum	59	29.4
	Katılmıyorum	74	36.8
Pet hayvanlarına karşı sevgi ve sorumluluk eğitimi çocuk yaşlarda verilmelidir.	Kesinlikle katılıyorum	130	64.6
	Katılıyorum	53	26.4
	Kararsızım	9	4.5
	Kesinlikle katılmıyorum	9	4.5
	Katılmıyorum	-	-
Pet hayvanları stresten korur.	Kesinlikle katılıyorum	78	38.8
	Katılıyorum	77	38.3
	Kararsızım	30	14.9
	Kesinlikle katılmıyorum	7	3.5
	Katılmıyorum	9	4.5
Pet hayvanı sahiplenmek kişisel bazı aktiviteleri kısıtlar.	Kesinlikle katılıyorum	13	6.4
	Katılıyorum	57	28.4
	Kararsızım	53	26.4
	Kesinlikle katılmıyorum	16	8.0
	Katılmıyorum	62	30.8
Pet sahipleri hayvanlarının aşılama programları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	Kesinlikle katılıyorum	11	5.4
	Katılıyorum	57	28.4
	Kararsızım	66	32.8
	Kesinlikle katılmıyorum	18	9.0
	Katılmıyorum	49	24.4
Pet sahipleri hayvan hakları ve refahı hakkında yeterli bilgiye sahiptirler.	Kesinlikle katılıyorum	12	6.0
	Katılıyorum	61	30.3
	Kararsızım	67	33.3
	Kesinlikle katılmıyorum	12	6.0
	Katılmıyorum	49	24.4

4.8. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Cinsiyet Arasındaki İlişki

Tercih edilen hayvan türü ile cinsiyet arasındaki ilişki Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Tercih edilen hayvan türü ile cinsiyet arasındaki ilişki.

Hayvan türü		Cinsiyet		Genel
		Kadın	Erkek	
Kedi	n	75	54	129
	Hayvan türü içi %	58.1	41.9	100
	Cinsiyet içi %	75.0	53.5	64.2
	Genel %	37.3	26.8	64.1
Köpek	n	18	41	59
	Hayvan türü içi %	30.5	69.5	100
	Cinsiyet içi %	18.0	40.6	29.4
	Genel %	9.0	20.4	29.4
Kedi+ köpek	n	7	6	13
	Hayvan türü içi %	53.8	46.2	100
	Cinsiyet içi %	7.0	5.9	6.5
	Genel %	3.5	3.0	6.5
Genel	n	100	101	201
	Hayvan türü içi %	49.8	50.2	100
	Cinsiyet içi %	100	100	100
	Genel %	49.8	50.2	100
$X^2 = 14.457; p = 0.002$				

Tablo 8 incelendiğinde, katılımcıların cinsiyeti ile tercih ettikleri hayvan türü arasında çok önemli düzeyde ilişki olduğu, kadınların daha yüksek oranda kedi, erkeklerin ise daha yüksek oranda köpek besleme eğiliminde oldukları gözlenmiştir.

4.9. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Yaş Arasındaki İlişki

Tercih edilen hayvan türü ile yaş arasındaki ilişki Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Tercih edilen hayvan türü ile yaş arasındaki ilişki.

Hayvan türü		Yaş				Genel
		18-25	26-35	36-45	46 ve üzeri	
Kedi	n	44	65	16	4	129
	Hayvan türü içi %	34.1	50.4	12.4	3.1	100
	Yaş içi %	72.1	62.5	57.1	50.0	64.2
	Genel %	21.9	32.3	8.0	2.0	64.2
Köpek	n	15	29	11	4	59
	Hayvan türü içi %	25.4	49.2	18.6	6.8	100
	Yaş içi %	24.6	27.9	39.3	50.0	29.4
	Genel %	7.5	14.4	5.5	2.0	29.4
Kedi+köpek	n	2	10	1	0	13
	Hayvan türü içi %	15.4	76.9	7.7	0.0	100
	Yaş içi %	3.3	9.6	3.6	0.0	6.5
	Genel %	1.0	5.0	0.5	0.0	6.5
Genel	n	61	104	28	8	201
	Hayvan türü içi %	30.3	51.7	13.9	4.0	100
	Yaş içi %	100	100	100	100	100
	Genel %	30.3	51.7	13.9	4.0	100

$$X^2 = 7,197; p = 0.303$$

Tablo 9 incelendiğinde, katılımcıların yaşları ile tercih ettikleri hayvan türü arasında önemli bir ilişkinin olmadığı gözlenmiştir.

4.10. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Tercih edilen hayvan türü ile medeni durum arasındaki ilişki Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Tercih edilen hayvan türü ile medeni durum arasındaki ilişki.

Hayvan türü		Medeni durum		Genel
		Bekâr	Evli	
Kedi	n	88	41	129
	Hayvan türü içi %	68.2	31.8	100
	Medeni durum içi %	71.5	52.6	64.2
	Genel %	43.8	20.4	64.2
Köpek	n	30	29	59
	Hayvan türü içi %	50.8	49.2	100
	Medeni durum içi %	24.4	37.2	29.4
	Genel %	14.9	14.4	29.4
Kedi+ köpek	n	5	8	13
	Hayvan türü içi %	38.5	61.5	100
	Medeni durum içi %	4.1	10.3	6.5
	Genel %	2.5	4.0	6.5
Genel	n	123	78	201
	Hayvan türü içi %	61.2	38.8	100
	Medeni durum içi %	100	100	100
	Genel %	61.2	38.8	100
$X^2 = 8.168; p = 0.017$				

Tablo 10 incelendiğinde, katılımcıların medeni durumu ile tercih ettikleri hayvan türü arasında önemli düzeyde ilişki olduğu, bekârların evlilere kıyasla daha yüksek oranda kedi, evlilerin bekârlara kıyasla daha yüksek oranda köpek besleme eğiliminde oldukları gözlenmiştir.

4.11. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Çocuk Durumu Arasındaki İlişki

Tercih edilen hayvan türü ile çocuk durumu arasındaki ilişki Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Tercih edilen hayvan türü ile çocuk durumu arasındaki ilişki.

Hayvan türü		Çocuk		Genel
		Var	Yok	
Kedi	n	29	100	129
	Hayvan türü içi %	22.5	77.5	100
	Çocuk içi %	50.9	69.4	64.2
	Genel %	14.4	49.8	64.2
Köpek	n	23	36	59
	Hayvan türü içi %	39.0	61.0	100
	Çocuk içi %	40.4	25.0	29.4
	Genel %	11.4	17.9	29.4
Kedi+köpek	n	5	8	13
	Hayvan türü içi %	38.5	61.5	100
	Çocuk içi %	8.8	5.6	6.5
	Genel %	2.5	4.0	6.5
Genel	n	57	144	201
	Hayvan türü içi %	28.4	71.6	100
	Çocuk içi %	100	100	100
	Genel %	28.4	71.6	100

$$X^2 = 6.125; p = 0.047$$

Tablo 11 incelendiğinde, katılımcıların çocuk durumu ile tercih ettikleri hayvan türü arasında önemli düzeyde ilişki olduğu, çocuksuz bireylerin daha yüksek oranda kedi, çocuklu bireylerin daha yüksek oranda köpek besleme eğiliminde oldukları gözlenmiştir.

4.12. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Mesken Türü Arasındaki İlişki

Tercih edilen hayvan türü ile mesken türü arasındaki ilişki Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Tercih edilen hayvan türü ile mesken türü arasındaki ilişki.

Hayvan türü		Mesken türü		
		Apartman dairesi	Müstakil ev (bahçeli)	Genel
Kedi	n	108	21	129
	Hayvan türü içi %	83.7	16.3	100
	Mesken türü içi %	70.1	44.7	64.2
	Genel %	53.7	10.4	64.2
Köpek	n	37	22	59
	Hayvan türü içi %	62.7	37.3	100
	Mesken türü içi %	24.0	46.8	29.4
	Genel %	18.4	10.9	29.4
Kedi+köpek	n	9	4	13
	Hayvan türü içi %	69.2	30.8	100
	Mesken türü içi %	5.8	8.5	6.5
	Genel %	4.5	2.0	6.5
Genel	n	154	47	201
	Hayvan türü içi %	76.6	23.4	100
	Mesken türü içi %	100	100	100
	Genel %	76.6	23.4	100
$X^2 = 10.397; p = 0.006$				

Tablo 12 incelendiğinde, katılımcıların mesken türü ile tercih ettikleri hayvan türü arasında çok önemli düzeyde ilişki olduğu, apartman dairesinde oturanların daha yüksek oranda kedi besleme eğiliminde oldukları gözlenmiştir.

4.13. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Mesken Mülkiyeti Arasındaki İlişki

Tercih edilen hayvan türü ile mesken mülkiyeti arasındaki ilişki Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Tercih edilen hayvan türü ile mesken mülkiyeti arasındaki ilişki.

Hayvan türü		Mesken mülkiyeti		Genel
		Mülk sahibi	Kira	
Kedi	n	50	79	129
	Hayvan türü içi %	38.8	61.2	100
	Mesken mülkiyeti içi %	55.6	71.2	64.2
	Genel %	24.9	39.3	64.2
Köpek	n	31	28	59
	Hayvan türü içi %	52.5	47.5	100
	Mesken mülkiyeti içi %	34.4	25.2	29.4
	Genel %	15.4	13.9	29.4
Kedi+köpek	n	9	4	13
	Hayvan türü içi %	69.2	30.8	100
	Mesken mülkiyeti içi %	10.0	3.6	6.5
	Genel %	4.5	2.0	6.5
Genel	n	90	111	201
	Hayvan türü içi %	44.8	55.2	100
	Mesken mülkiyeti içi %	100	100	100
	Genel %	44.8	55.2	100

$$X^2 = 6.472; p = 0.039$$

Tablo 13 incelendiğinde, katılımcıların mesken mülkiyeti ile tercih ettikleri hayvan türü arasında önemli düzeyde ilişki olduğu, kirada oturanların daha yüksek oranda kedi besleme eğiliminde oldukları gözlenmiştir.

4.14. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Eğitim Düzeyi Arasındaki İlişki

Tercih edilen hayvan türü ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Tercih edilen hayvan türü ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki.

Hayvan türü		Eğitim						Genel
		İlköğretim	Ortaöğretim	Ön lisans	Lisans	Yüksek lisans	Doktora	
Kedi	n	2	23	12	80	7	5	129
	Hayvan türü içi %	1.6	17.8	9.3	62.0	5.4	3.9	100
	Eğitim düzeyi içi %	33.3	56.1	75.0	66.7	53.8	100	64.2
	Genel %	1.0	11.4	6.0	39.8	3.5	2.5	64.2
Köpek	n	3	17	4	30	5	0	59
	Hayvan türü içi %	5.1	28.8	6.8	50.8	8.5	0.0	100
	Eğitim düzeyi içi %	50.0	41.5	25.0	25.0	38.5	0.0	29.4
	Genel %	1.5	8.5	2.0	14.9	2.5	0.0	29.4
Kedi+köpek	n	1	1	0	10	1	0	13
	Hayvan türü içi %	7.7	7.7	0.0	76.9	7.7	0.0	100
	Eğitim düzeyi içi %	16.7	2.4	0.0	8.3	7.7	0.0	6.5
	Genel %	0.5	0.5	0.0	5.0	0.5	0.0	6.5
Genel	n	6	41	16	120	13	5	201
	Hayvan türü içi %	3.0	20.4	8.0	59.7	6.5	2.5	100
	Eğitim düzeyi içi %	100	100	100	100	100	100	100
	Genel %	3.0	20.4	8.0	59.7	6.5	2.5	100

$$X^2 = 12.591; p = 0.247$$

Tablo 14 incelendiğinde, katılımcıların eğitim düzeyleri ile tercih ettikleri hayvan türü arasında önemli düzeyde bir ilişkinin olmadığı gözlenmiştir.

4.15. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Meslek Arasındaki İlişki

Tercih edilen hayvan türü ile meslek arasındaki ilişki Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Tercih edilen hayvan türü ile meslek arasındaki ilişki.

Hayvan türü		Meslek						Genel
		Serbest	Esnaf	Memur	İşçi	Öğrenci	Çalışmıyor	
Kedi	n	35	7	54	3	23	7	129
	Hayvan türü içi %	27.1	5.4	41.9	2.3	17.8	5.4	100
	Meslek içi %	68.6	43.8	60.7	60.0	76.7	70.0	64.2
	Genel %	17.4	3.5	26.9	1.5	11.4	3.5	64.2
Köpek	n	14	8	26	2	7	2	59
	Hayvan türü içi %	23.7	13.6	44.1	3.4	11.9	3.4	100
	Meslek içi %	27.5	50.0	29.2	40.0	23.3	20.0	29.4
	Genel %	7.0	4.0	12.9	1.0	3.5	1.0	29.4
Kedi+köpek	n	2	1	9	0	0	1	13
	Hayvan türü içi %	15.4	7.7	69.2	0.0	0.0	7.7	100
	Meslek içi %	3.9	6.3	10.1	0.0	0.0	10.0	6.5
	Genel %	1.0	0.5	4.5	0.0	0.0	0.5	6.5
Genel	n	51	16	89	5	30	10	201
	Hayvan türü içi %	25.4	8.0	44.3	2.5	14.9	5.0	100
	Meslek içi %	100	100	100	100	100	100	100
	Genel %	25.4	8.0	44.3	2.5	14.9	5.0	100

$$X^2 = 10.209; p = 0.422$$

Tablo 15 incelendiğinde, katılımcıların mesleği ile tercih ettikleri hayvan türü arasında önemli düzeyde bir ilişkinin olmadığı gözlenmiştir.

4.16. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Aylık Gelir Arasındaki İlişki

Tercih edilen hayvan türü ile aylık gelir arasındaki ilişki Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Tercih edilen hayvan türü ile aylık gelir arasındaki ilişki.

Hayvan türü		Aylık gelir (₺)					Genel
		Asgari ücret	20 bin-30 bin	31 bin-40 bin	41 bin-50 bin	51 bin ve üzeri	
Kedi	n	27	23	9	23	47	129
	Hayvan türü içi %	20.9	17.8	7.0	17.8	36.4	100
	Aylık gelir içi %	81.8	71.9	75.0	57.5	56.0	64.2
	Genel %	13.4	11.4	4.5	11.4	23.4	64.2
Köpek	n	6	8	2	15	28	59
	Hayvan türü içi %	10.2	13.6	3.4	25.4	47.5	100
	Aylık gelir içi %	18.2	25.0	16.7	37.5	33.3	29.4
	Genel %	3.0	4.0	1.0	7.5	13.9	29.4
Kedi+köpek	n	0	1	1	2	9	13
	Hayvan türü içi %	0.0	7.7	7.7	15.4	69.2	100
	Aylık gelir içi %	0.0	3.1	8.3	5.0	10.7	6.5
	Genel %	0.0	0.5	0.5	1.0	4.5	6.5
Genel	n	33	32	12	40	84	201
	Hayvan türü içi %	16.4	15.9	6.0	19.9	41.8	100
	Aylık gelir içi %	100	100	100	100	100	100
	Genel %	16.4	15.9	6.0	19.9	41.8	100

$$X^2 = 12.130; p = 0.145$$

Tablo 16 incelendiğinde, katılımcıların aylık gelirleri ile tercih ettikleri hayvan türü arasında önemli düzeyde bir ilişkinin olmadığı gözlenmiştir.

4.17. Tercih Edilen Hayvan Türü ile Yaşam Tarzı Arasındaki İlişki

Tercih edilen hayvan türü ile yaşam tarzı arasındaki ilişki Tablo 17’de verilmiştir.

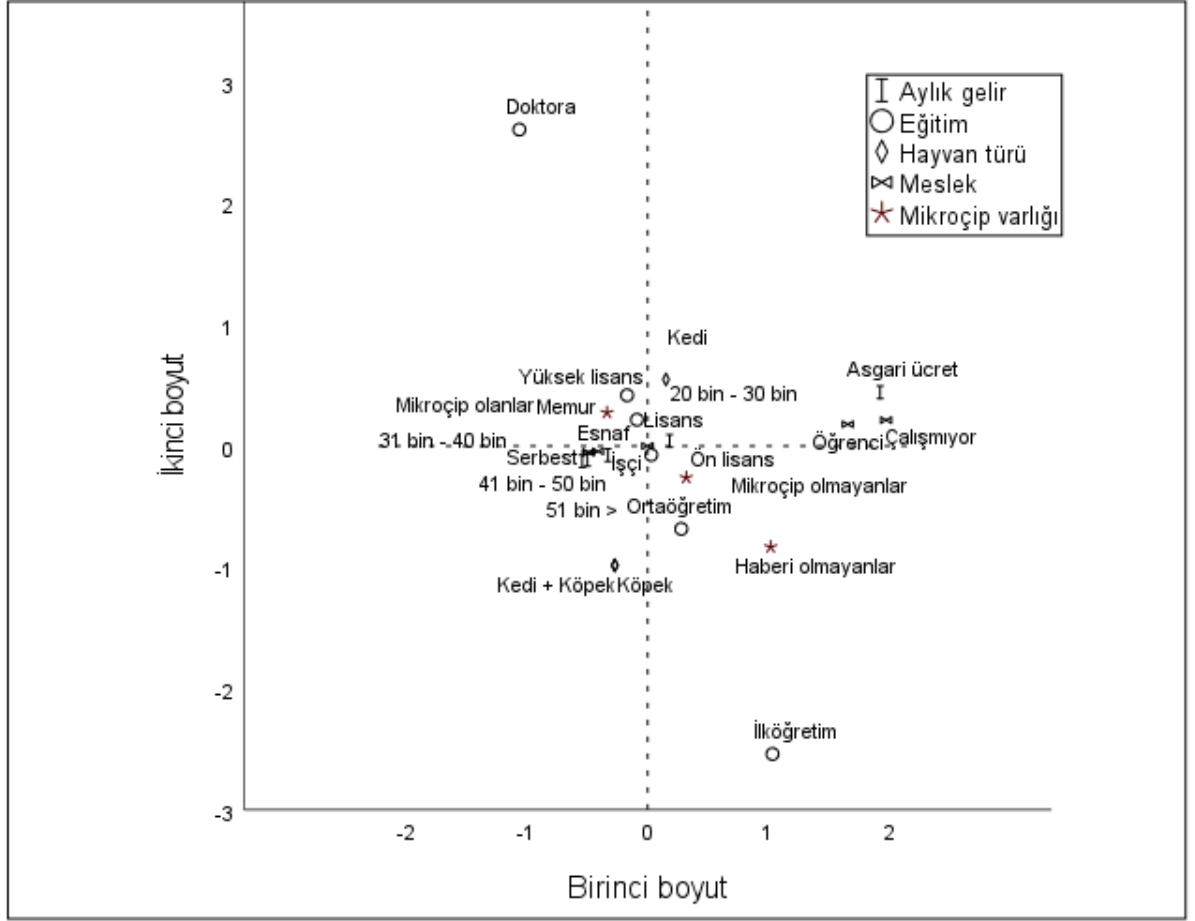
Tablo 17. Tercih edilen hayvan türü ile yaşam tarzı arasındaki ilişki.

Hayvan türü		Yaşam Tarzı				Genel
		Yalnız yaşayanlar	Ailesiyle yaşayanlar	Arkadaşıyla yaşayanlar	Cevap vermeyenler	
Kedi	n	56	58	3	12	129
	Hayvan türü içi %	43.4	45.0	2.3	9.3	100
	Yaşam tarzı içi %	72.7	56.3	50.0	80.0	64.2
	Genel %	27.9	28.9	1.5	6.0	64.2
Köpek	n	17	37	2	3	59
	Hayvan türü içi %	28.8	62.7	3.4	5.1	100
	Yaşam tarzı içi %	22.1	35.9	33.3	20.0	29.4
	Genel %	8.5	18.4	1.0	1.5	29.4
Kedi+köpek	n	4	8	1	0	13
	Hayvan türü içi %	30.8	61.5	7.7	0.0	100
	Yaşam tarzı içi %	5.2	7.8	16.7	0.0	6.5
	Genel %	2.0	4.0	0.5	0.0	6.5
Genel	n	77	103	6	15	201
	Hayvan türü içi %	38.3	51.2	3.0	7.5	100
	Yaşam tarzı içi %	100	100	100	100	100
	Genel %	38.3	51.2	3.0	7.5	100

$$X^2 = 8.422; p = 0.209$$

Tablo 17 incelendiğinde, katılımcıların yaşam tarzı ile tercih ettikleri hayvan türü arasında önemli düzeyde bir ilişkinin olmadığı gözlenmiştir.

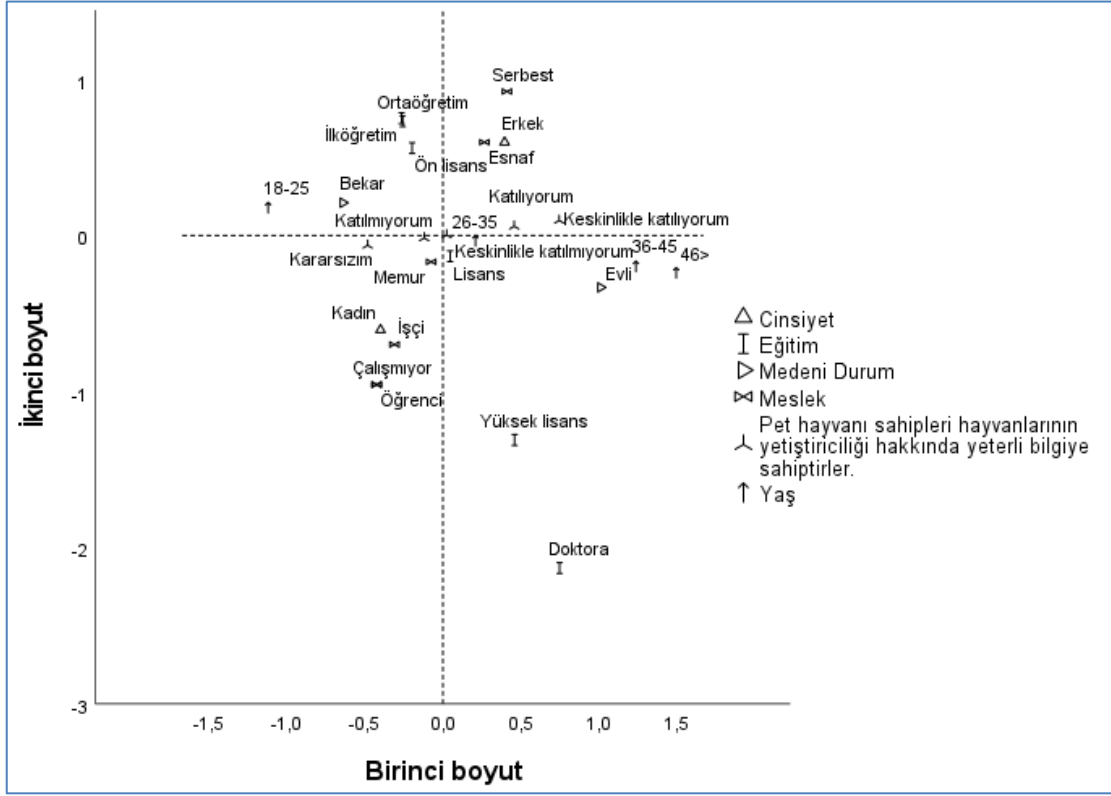
4.18. İki Boyutlu Haritada Mikroçip Durumu ile Katılımcıların Bazı Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Yapılandırması

Şekil 1. İki boyutlu haritada mikroçip durumu ile katılımcıların bazı özellikleri arasındaki ilişkilerin yapılandırması.

Şekil incelendiğinde, ilköğretim, ortaöğretim, ön lisans mezunu, öğrenci, çalışmayan, aylık geliri asgari ücret, 20-30 bin lira geliri olan katılımcıların sadece kedi besledikleri, hayvanlarına mikroçip taktırmadıkları veya mikroçipten haberi olmadıkları; grafiğin sol tarafı incelendiğinde, yüksek lisans, doktora mezunu, esnaf, serbest meslek, memur, işçi, aylık 31 bin liradan 51 bin ve üzeri geliri olan katılımcıların sadece köpek veya hem kedi hem köpek besledikleri, hayvanlarına mikroçip taktırdıkları gözlenmiştir.

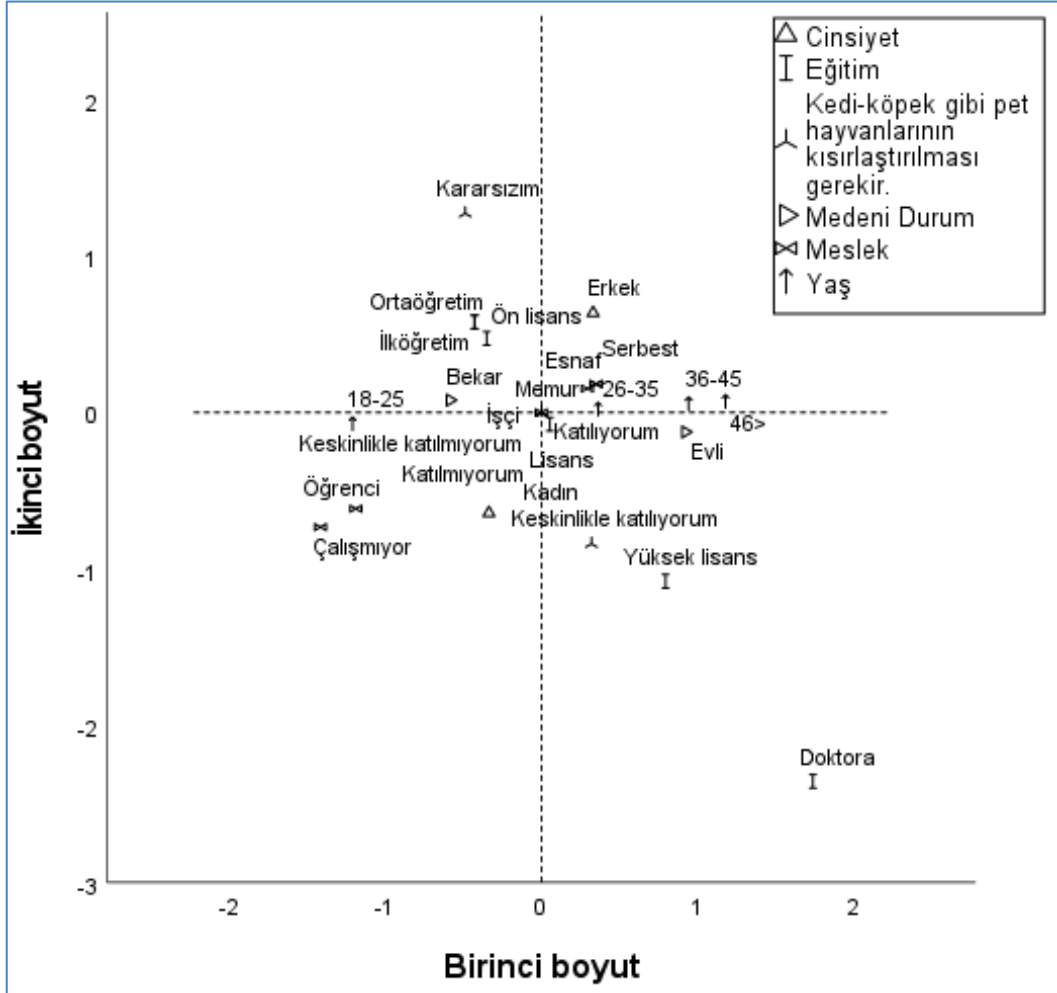
4.19. İki Boyutlu Haritada Pet Sahiplerinin Hayvanlarının Yetiştiriciliği Hakkında Yeterli Bilgiye Sahiptirler Sorusuna İlişkin Görüşleri ile Bazı Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Yapılandırması

Şekil 2. İki boyutlu haritada pet sahiplerinin hayvanlarının yetiştiriciliği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler sorusuna ilişkin görüşleri ile bazı özellikleri arasındaki ilişkilerin yapılandırması.

Şekil incelendiğinde, lisans, yüksek lisans, doktora mezunu, 26-46 ve üzeri yaşlı, serbest meslek, esnaf, evli, erkek katılımcıların ‘pet sahiplerinin hayvanlarının yetiştiriciliği hakkında yeterli bilgiye sahiptirler’ sorusuna ilişkin ‘katılıyorum, kesinlikle katılıyorum, kesinlikle katılmıyorum’ yönünde üç farklı görüş bildirdikleri; ilköğretim, ortaöğretim, ön lisans mezunları, 18-25 yaşlı, öğrenci, memur, işçi, çalışmayan, bekâr, kadın katılımcıların ise ilgili soruya ‘katılmıyorum, kararsızım’ yönünde iki farklı görüş bildirdikleri gözlenmiştir.

4.20. İki Boyutlu Haritada Pet Sahiplerinin Kedi-Köpek Gibi Hayvanların Kısırlaştırılması Gerekir Sorusuna İlişkin Görüşleri ile Bazı Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Yapılandırması

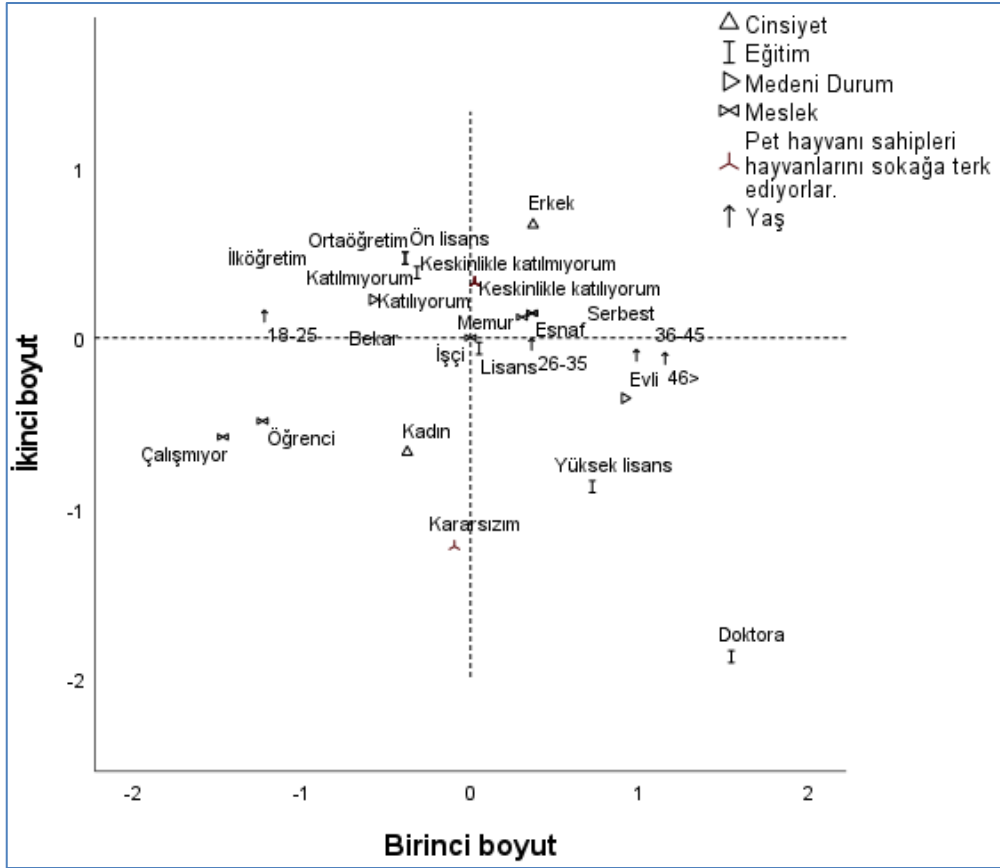

Şekil 3. İki boyutlu haritada pet sahiplerinin kedi-köpek gibi hayvanların kısırlaştırılması gerekir sorusuna ilişkin görüşleri ile bazı özellikleri arasındaki ilişkilerin yapılandırması.

Şekil incelendiğinde, lisans, yüksek lisans, doktora mezunu, 26-46 ve üzeri yaşlı, serbest meslek, esnaf, memur, evli, erkek katılımcıların ‘kedi-köpek gibi hayvanların kısırlaştırılması gerekir’ sorusuna ilişkin ‘katılıyorum, kesinlikle katılıyorum’ yönünde iki farklı görüş bildirdikleri; ilköğretim, ortaöğretim, ön lisans mezunları, 18-25 yaşlı, öğrenci, işçi, çalışmayan, bekâr, kadın katılımcıların ise ilgili soruya ‘kesinlikle

katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım’ yönünde üç farklı görüş bildirdikleri gözlenmiştir.

4.21. İki Boyutlu Haritada Pet Sahiplerinin Pet Hayvanı Sahipleri Hayvanlarını Sokağa Terk Ediyorlar Sorusuna İlişkin Görüşleri ile Bazı Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Yapılandırması

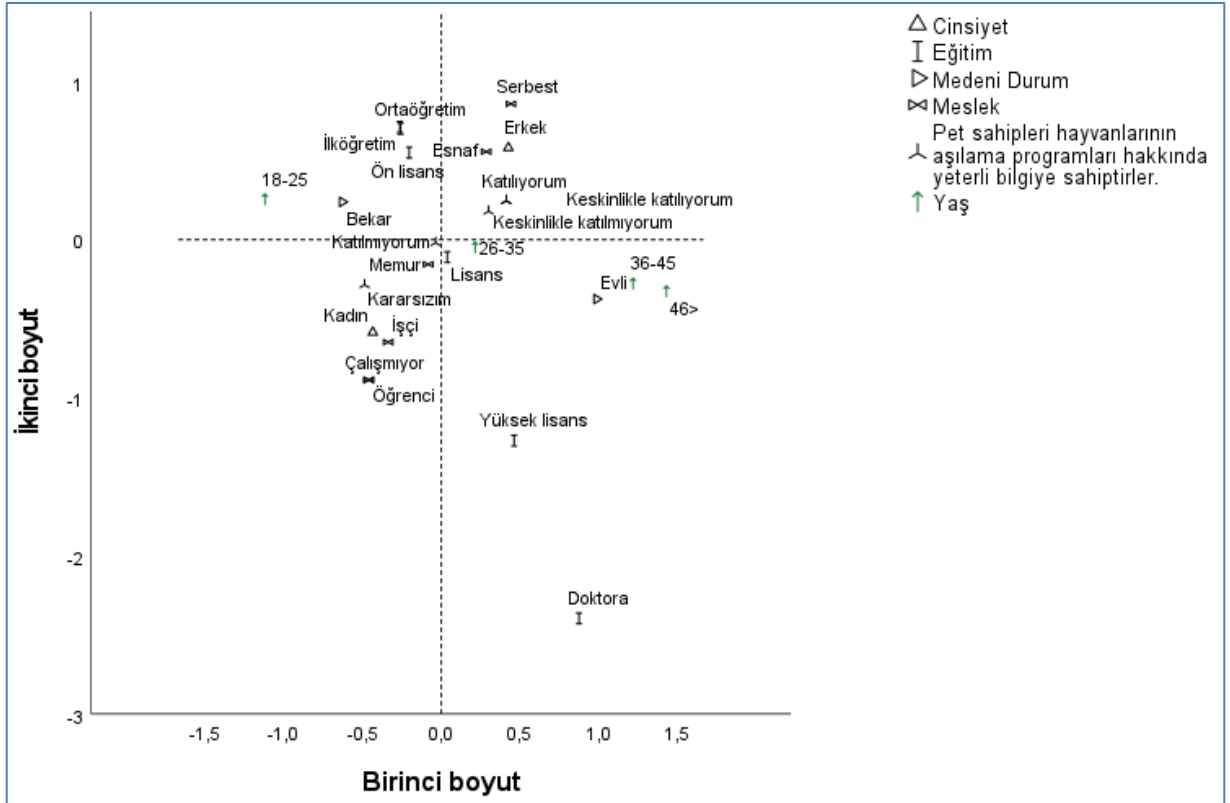

Şekil 4. İki boyutlu haritada pet sahiplerinin pet hayvanı sahipleri hayvanlarını sokağa terk ediyorlar sorusuna ilişkin görüşleri ile bazı özellikleri arasındaki ilişkilerin yapılandırması.

Şekil incelendiğinde, lisans, yüksek lisans, doktora mezunu, 26-46 ve üzeri yaşlı, serbest meslek, esnaf, memur, evli, erkek katılımcıların ‘pet hayvanı sahipleri hayvanlarını sokağa terk ediyorlar’ sorusuna ilişkin ‘kesinlikle katılıyorum, kesinlikle katılmıyorum’ yönünde iki farklı görüş bildirdikleri; ilköğretim, ortaöğretim, ön lisans mezunları, 18-25 yaşlı, öğrenci, işçi, çalışmayan, bekâr, kadın katılımcıların ise ilgili

soruya ‘katılıyorum, katılmıyorum, kararsızım’ yönünde üç farklı görüş bildirdikleri gözlenmiştir.

4.22. İki Boyutlu Haritada Pet Sahiplerinin Pet Sahipleri Hayvanlarının Aşılama Programları Hakkında Yeterli Bilgiye Sahiptirler Sorusuna İlişkin Görüşleri ile Bazı Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Yapılandırması

Şekil 5. İki boyutlu haritada pet sahiplerinin pet sahipleri hayvanlarının aşılama programları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler sorusuna ilişkin görüşleri ile bazı özellikleri arasındaki ilişkilerin yapılandırması.

Şekil incelendiğinde, lisans, yüksek lisans, doktora mezunu, 26-46 ve üzeri yaşlı, serbest meslek, esnaf, evli, erkek katılımcıların ‘pet sahipleri hayvanlarının aşılama programları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler’ sorusuna ilişkin ‘kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kesinlikle katılmıyorum’ yönünde üç farklı görüş bildirdikleri; ilköğretim, ortaöğretim, ön lisans mezunları, 18-25 yaşlı, öğrenci, işçi, çalışmayan, bekâr, kadın katılımcıların ise ilgili soruya ‘katılmıyorum, kararsızım’ yönünde iki farklı görüş bildirdikleri gözlenmiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çeşitli pet hayvan bakımı uygulamalarına ve bunlarla ilişkili faktörlere yönelik görüşler, cinsiyet, yaş aralığı, medeni durum, çocuk sahibi olma, mesken tipi, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyinin araştırılması sonucu elde edilecek verilerin nitelikli pet hayvan yetiştiriciliğine katkı sağlayacağı düşüncesiyle, bu araştırmada, Van ilinde pet (kedi-köpek) sahiplerinin demografik, sosyoekonomik özellikleri, pet yetiştiriciliğine yönelik görüşleri, demografik ve sosyoekonomik özellikleri ile pet sahipliği tercihleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Bu çalışmada, 201 katılımcının %64.1'inin sadece kedi, %29.4'ünün sadece köpek, %6.5'inin hem kedi hemde köpek yetiştirdiği belirlendi. Tüm katılımcılar içinde, sadece kedi barındırma oranı kadınlarda %37.3, erkeklerde %26.8; sadece köpek barındıranların oranı kadınlarda %9, erkeklerde %20.4; hem kedi hem köpek barındıranların oranı kadınlarda %3.5, erkeklerde %3 olarak tespit edildi. Ayrıca, çalışmada katılımcıların cinsiyetleri ile tercih ettikleri hayvan türleri arasında çok önemli düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Yukarıdaki verilerden, bu çalışmada kadınların daha yüksek oranda kedi, erkeklerin ise daha yüksek oranda köpek barındırdıkları gözlemlendi. Ancak bu çalışmada kadınların daha yüksek oranda kedi tercih ettikleri bulgusunun aksine, bazı çalışmalarda kedi edinme tercihinin özellikle kadınlarda daha düşük olduğu bildirilmiştir (Murray ve ark., 2010; Bir ve Widmar, 2017; Reese ve ark., 2017). Bu çalışmada erkeklerin daha yüksek oranda köpek sahiplendikleri bulgusunun, köpek edinme tercihinin erkeklerde daha yüksek oranda olduğunu bildiren çalışmanın bulgusu ile uyumlu olduğu gözlemlenmiştir (Özcan ve ark., 2019). Bu çalışmada, katılımcıların cinsiyetleri ile tercih ettikleri hayvan türleri arasında çok önemli düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiş olmasına rağmen, Oğrak ve ark. (2014), cinsiyet ile tercih edilen hayvan türü arasında anlamlı bir ilişkin olmadığını bildirmişlerdir.

Çalışmada, kedi-köpek sahiplerinin yaş aralıkları 18-25, 26-35, 36-45, 46 ve yukarı yaşlı olarak kategorize edildi. Kedi-köpek sahibi olma oranı bu yaş kategorilerinde sırasıyla, %30.4, %51.7, %13.9 ve %4 olarak belirlendi. Kedi-köpek sahibi olma oranı en yüksek 26-35 yaşlı, en düşük 46 ve üzeri yaşlı katılımcılarda

belirlendi. Özcan ve ark. (2019), köpek sahibi olan katılımcılar ile yaptıkları bir anket çalışmasında, köpek sahiplerinde 20 yaş altı, 21-30, 31-40, 41-50 ve 50 yaş üstü oranlarını sırasıyla, %3.79, 32.53, 35.80, 17.73 ve 10.15 olarak tespit etmişlerdir. Venkatesh ve ark. (2023), yaşı artmasıyla kedi-köpek sahiplenme ihtimalinin azaldığını, 60 ve yukarı yaşı kişilerde kedi-köpek sahiplenme oranının %10.87'ye kadar gerilediğini belirlemişlerdir. Lund ve ark. (2024) ise köpek sahibi olma oranının orta yaşlı katılımcılarda (45-59 yaş) zirveye ulaştığını, gençlerde ve özellikle ileri yaşlarda azaldığını bildirmişlerdir.

Bu çalışmada, kedi köpek tercihinin yaş ile önemli düzeyde ilişkili olmadığı belirlenmiştir. Benzer olarak, bazı çalışmalarda da kedi köpek sahiplenme oranına yaşı önemli bir etkisinin olmadığı bildirilmiştir (Oğrak ve ark., 2014; Saunders ve ark., 2017). Ancak, Selby ve ark. (1981) genç kişilerin hayvan sahiplenirken hayvan türünün kedi veya köpek olmasına daha fazla önem verdiklerini belirlemişlerdir. Köpek edinme tercihinin özellikle daha genç kişilerde belirgin olduğu bildirilmiştir (Bir ve ark., 2017). Yine, Ishola ve ark. (2016), Nijerya'nın Oyo eyaletinde yaptıkları bir çalışmada, en fazla köpek edinme tercihinin 25-34 yaş aralığında, en düşük köpek edinme tercihinin ise 45-50 yaş aralığında olduğunu bildirmişlerdir.

Araştırmada, kedi-köpek yetiştiren bekâr ve evli katılımcıların oranı sırasıyla %61.2 ve %38.8 olarak tespit edildi, ayrıca genel olarak bekârların (%43.8), evlilere (%20.4) kıyasla daha yüksek oranda kedi tercih ettikleri, katılımcıların medeni durumları ile tercih ettikleri hayvan türü arasında önemli düzeyde bir ilişki olduğu belirlendi. Benzer şekilde, bu çalışmada tespit edilen, bekârların, evlilere kıyasla daha yüksek oranda kedi tercih ettikleri bulgusunun, Saunders ve ark.'nın (2017) bulgusu ile uyumlu olduğu gözlenmiştir. Ancak bu çalışmada, kedi köpek barındırma oranı bekâr kişilerde daha yüksek tespit edilmiş olmasına rağmen, Özcan ve ark. (2019), evli kişilerde köpek sahiplenme oranını daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Yine bu çalışmada, katılımcıların medeni durumları ile tercih ettikleri hayvan türü arasında önemli düzeyde bir ilişki saptanmış olmasına rağmen, Oğrak ve ark. (2014), medeni durum ile tercih edilen hayvan türü arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bildirilmiştir.

Çalışmada, Van ilinde kedi köpek yetiştiren katılımcıların %28.4'ünün çocuklu, %71.6'sının çocuksuz olduğu, ayrıca katılımcıların çocuk durumları ile tercih ettikleri

hayvan türü arasında önemli düzeyde bir ilişki olduğu belirlendi. Bu araştırmada, çocuksuz evlerde kedi veya köpek sahiplenme oranlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, Oğrak ve ark. (2014), pet sahiplenme oranının çocuksuz evler lehine önemli düzeyde yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Ancak, çeşitli çalışmalarda da çocuk içeren evlerde köpek sahiplenme olasılığının daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Beck, 1985; Teclaw ve ark., 1992; Leslie ve ark., 1994; Westgarth ve ark., 2007; Downes ve ark., 2009; Lund ve ark., 2024).

Araştırmada, Van ilinde kedi köpek yetiştiren katılımcıların %76.6'sının apartman dairesinde, %23.4'ünün müstakil bahçeli evde oturduğu, katılımcıların mesken türlerinin tercih edilen hayvan türü ile çok önemli düzeyde ilişkili olduğu, ayrıca genel olarak apartman dairesinde oturanların, müstakil bahçeli evde oturanlara kıyasla çok daha yüksek oranda kedi barındırdıkları, yine apartman dairesinde oturanların müstakil bahçeli evde oturanlara kıyasla daha yüksek oranda köpek besledikleri, katılımcıların mesken türlerinin tercih edilen hayvan türü ile çok önemli düzeyde ilişkili olduğu gözlenmiştir. Benzer olarak, Özcan ve ark. (2019) köpek sahibi olan katılımcılar ile yaptıkları bir anket çalışmasında, köpek sahiplenme oranını müstakil evlerde yaşayanlarda, apartman dairesinde yaşayanlara göre daha düşük olduğunu belirlemişlerdir. Ancak, Downes ve ark. (2009), İrlanda'da dış mekân kısıtlaması olmayan kırsal hanelerde köpek sahibi olmanın daha yüksek olduğunu, tersine, alan kısıtlı olan apartman dairelerinde yaşayan insanların köpek sahibi olmalarının daha az yaygın olduğunu bildirmişlerdir. Bazı çalışmalarda da, mesken türü ile evcil hayvan sahipliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı bildirilmiştir (Westgarth ve ark., 2007; Oğrak ve ark., 2014; Erten ve ark., 2019).

Çalışmada, Van ilinde kedi köpek yetiştiren katılımcıların %44.8'inin mülk sahibi, %55.2'sinin kirada oturduğu, genel olarak kirada oturanların, mülk sahiplerine kıyasla daha yüksek oranda kedi barındırdıkları, mülk sahiplerinin ise kirada oturanlara kıyasla kısmen daha fazla köpek yetiştirdikleri, katılımcıların mesken mülkiyet durumlarının barındırılan hayvan türü ile önemli düzeyde ilişkili olduğu gözlemlendi. Bazı çalışmalarda da, ev sahipliği durumunun da köpek sahibi olma olasılığını etkilediği, kiracılara kıyasla ev sahiplerinin daha yüksek oranda köpek sahibi oldukları bildirilmiştir (Müllersdorf ve ark., 2010; Nassar ve ark., 1984). Benzer olarak, Lund ve

ark. (2024), kendi mülküne sahip olanların, olmayanlara göre daha sık köpek sahibi olduklarını bildirmişlerdir. Saunders ve ark. (2017) kedi ve köpek sahiplerinin kendi evlerine sahip olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu rapor etmişlerdir. Ancak, Oğrak ve ark. (2014), ev sahibi ve kiracıların pet sahibi olma oranları arasında önemli bir farklılık olmadığını bildirmişlerdir.

Sosyoekonomik ölçülerden biri eğitimidir. Bu araştırmada, Van ilinde kedi köpek yetiştiren katılımcılarda 6 farklı eğitim düzeyi saptanmıştır. Bunlar; ilköğretim (%3), ortaöğretim (%20.3), ön lisans (%8), lisans (%59.7), yüksek lisans (%6.5) ve doktora (%2.5) eğitimidir. Bu eğitim düzeyleri arasında en yüksek oranın lisans mezunları olduğu gözlenmiştir. Benzer olarak, Özcan ve ark. (2019) köpek sahibi olan katılımcılar ile yaptıkları bir anket çalışmasında da lisans mezunlarında köpek sahiplenme oranını %59.62 olarak belirlemişlerdir. Yine bu çalışmada, kedi köpek yetiştiriciliği yapan katılımcılarda yüksek lisans ve doktora eğitim oranının daha düşük tespit edilmiş olması bulgusu, Avrupalı ailelerde akademik yeterlilik düzeyi arttıkça pet sahibi olma olasılığının azaldığı (Murray ve ark. 2010) bulgusuyla uyumlu, ancak Eller ve ark. (2008)'nin bildirdiği bulguyla uyumsuz olduğu gözlenmiştir. Yine bu çalışmada, katılımcıların eğitim düzeyleri ile tercih ettikleri hayvan türü arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirlenmiştir. Benzer olarak, Lund ve ark. (2024)'larında köpek sahipliği ile eğitim düzeyi arasında bir ilişki bulunmadığını bildirmişlerdir.

Başka bir sosyoekonomik ölçüde meslektir. Bu çalışmada, Van ilinde kedi köpek yetiştiren katılımcıların meslekleri dikkate alındığında memur mesleğinin zirvede (%44.3) olduğu, mesleğin tercih edilen hayvan türü ile önemli düzeyde ilişkisinin olmadığı gözlenmiştir. Mesleğin hayvan sahiplenmeye etkisi, çalışmalarda değişken şekilde rapor edilmiştir. Kanada (Leslie ve ark.,1994) ve Büyük Britanya'da (Westgarth ve ark., 2007) çok değişkenli analizlerde mesleğin hayvan sahiplenmeye etkisinin anlamlı olmadığı bildirilmiştir. Buna karşılık, İsveç'te, köpek sahibi olma yaygınlığının, mesleklerin sınıflandırılmasına dayanan sosyoekonomik statüyle ilişkili olduğu bildirilmiştir (Almqvist, 2003). Benzer olarak, kedi ve köpek sahibi olma ihtimalini meslekle ilişkili olduğunu, en yüksek hayvan sahiplenme oranını ev hanımı-emekli kategorisinde (%24.90) gözlemlendiği bildirilmiştir (Venkatesh ve ark., 2023).

Sosyoekonomik ölçülerden biri diğeri gelirdir. Bu çalışmada, Van ilinde kedi köpek yetiştiren katılımcıların %41.8'inin en yüksek gelir grubunda olduğu, kedi köpek yetiştiren katılımcıların aylık gelirleri ile tercih ettikleri hayvan türü arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır. Benzer şekilde, Murray ve ark. (2010), hane halkı geliri ile köpek sahipliği arasında anlamlı bir ilişki bulamadıklarını bildirmişlerdir. Aynı şekilde, bazı çalışmalarda da, insanların gelir seviyesinin, pet sahiplenilmesi oranı üzerine etkisinin önemli olmadığı bildirilmiştir (Felipetto ve ark., 2022 ; Oğrak ve ark., 2014). Ancak, bazı çalışmalarda, köpek sahibi olma olasılığının, gelirin artmasıyla ilişkili olduğu (Saunders ve ark., 2017; Lund ve ark. 2024), kimi çalışmalarda ise köpek sahibi olma olasılığının, yüksek gelirli ailelerde en düşük seviyede (Sietto ve ark., 2014; Marsa-Sambola ve ark., 2016; Özcan ve ark., 2019) olduğu bildirilmiştir.

Bu çalışmada, katılımcıların kedi-köpek besleme nedenlerini en çok hobi ve çevre olarak, yalnızlık ve çocuk gibi sahiplenme nedenlerini azınlıkta; sahiplenilen yeri en yüksek oranda (%45.3) sokak olarak belirtmişlerdir. Ancak, Onur (2012), katılımcılarının evcil hayvan besleme nedenlerini en çok arkadaşlık ve yoldaşlık olarak belirttikleri, hobi gibi amacın azınlıkta kaldığını, sokak ve barınaktan sahiplenme oranını ise %37.5 olarak bildirilmişlerdir.

Van ilinde kedi köpek sahiplerinin pet yetiştiriciliğine ilişkin görüşlerinin belirlendiği kategorilere ilişkin beşli likert ölçeği (kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım) kapsamında verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, her bir kategoriye ilişkin katılımcıların cevaplarının çok değişken olduğu gözlenmiştir. Benzer olarak, Erten ve ark. (2019) yaptıkları bir çalışmada. Antalya ilinin Alanya ilçesinde ve Mardin ilinde pet hayvanı sahiplerinin pet hayvanı yetiştiriciliğine ilişkin görüşleri arasında da istatistiksel olarak önemli düzeyde farklılıkların olduğunu bildirmişlerdir.

Evcil hayvan sahiplerinde daha düşük anksiyete, depresyon ve stres oranları bildirilmiştir (Muldoon ve ark., 2017; Brooks ve ark., 2018; Pereira ve ark., 2018; Crossman ve ark., 2020; Gonzatti ve ark., 2021; Erdoğan ve Kahya, 2022). Bu çalışmada da, katılımcıların büyük çoğunluğu “pet hayvanları stresten korur” kategorisine olumlu yanıt (katılıyorum: %38.8; kesinlikle katılıyorum: %38.3) vermişlerdir.

Bu çalışmanın bulguları ile literatür bulguları arasındaki farklılıklar diğer ülkelerin kültürel ve sosyoekonomik durumlarının değişkenliğinden kaynaklanmış olabilir.

Bu çalışmada, katılımcıların, bazı kategorilere (pet hayvanı sahiplerinin hayvanları için ayırdıkları bütçe yeterlidir; pet sahipleri hayvanlarının aşılama programları hakkında yeterli bilgiye sahiptirler; pet sahipleri hayvan hakları ve refahı hakkında yeterli bilgiye sahiptirler) ilişkin verdikleri cevapların içinde nötr yanıtların (kararsızım) frekansının daha fazla olması durumu, Van ilinde pet sahiplerinin söz konusu bu kategoriler konusunda bilgilendirilmeleri gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Van ilinde genç, çocuksuz, daha yüksek gelirli, lisans eğitilmiş, apartman dairesinde oturan bireylerde ve memur olanlarda kedi-köpek sahibi olma olasılığının daha yüksek olduğu, kedi-köpek sahiplerinin çoğunlukla hayvanlarına mikroçip taktırarak, hayvanlarını kimliklendirdikleri, pet sahiplerin kedi köpek türlerine olan eğilimlerinin cinsiyet, medeni durumu, çocuk durumu, mesken türü ve mesken mülkiyetinden önemli düzeyde etkilendiği belirlenmiştir. Ayrıca, Van ilindeki kedi-köpek sahiplerinin hayvan bakımı uygulamalarına yönelik görüşlerinin farklılıklar gösterdiği, bu nedenle kedi-köpek sahiplerinin sorumlu evcil hayvan sahipliği için hayvan bakımı uygulamalarına yönelik etkili eğitim aktivitelerine katılmaya teşvik edilmelerinin gerekliliği kanaatine varılmıştır.

KAYNAKLAR

- Albert A, Anderson M. Dogs. cats. and morale maintenance: some preliminary data. *Anthrozoös*. 1997;10:121-4.
- Alley MR, Gartrell. B.D. Wildlife diseases in New Zealand: Recent findings and future challenges. *N Z Vet J*. 2019;67:1-11.
- Almqvist C, Egmar AC, Hage-Hamsten M, Berglind N, Pershagen G, Nordvall SL, et al. Heredity. pet ownership. and confounding control in a population-based birth cohort. *J Allergy Clin Immunol*. 2003;111:800-6.
- American Veterinary Medical Association. Pet Ownership and Demographic Sourcebook. Schaumburg: IL: American Veterinary Medical Association [Internet]. 2025 [Erişim Tarihi 1 Eylül 2025]. Erişim adresi: <https://ebusiness.avma.org/ProductCatalog/product.aspx?ID=1531>
- Anderson WP, Reid CM, Jennings GL. Pet ownership and risk factors for cardiovascular disease. *Med J Aust*. 1992;157(5):298-301.
- Anonim 2024. Türkiye’de ve dünyada evcil hayvanlar [Internet]. [Erişim Tarihi 28 Mart 2024]. Erişim adresi: <https://www.verikaynagi.com/genel/turkiye-ve-dunyada-evcil-hayvanlar/>
- Antonacopoulos NMD, Pychyl TA. Acquiring a Dog and walking It: A preliminary examination of the possible physical activity and health benefits. *Human-Animal Interaction Bulletin*. 2017;5(2):36-60.
- Araiori M, Kuroshima H, Hori Y, Takagi S, Chijiwa H, Fujita K. Owners’ view of their pets’ emotions. intellect. and mutual relationship: Cats and dogs compared. *Behav Processes*. 2017;141:316-21.
- Archer J, Ireland JL, The development and factor structure of a questionnaire measure of the strength of attachment to pet dogs. *Anthrozoös*. 2011;24(3):249-61.
- Baldock FC, Alexander L, More SJ. Estimated and predicted changes in the cat population of Australian households from 1979 to 2005. *Aust Vet J*. 2003;81(5):289-92.
- Bao KJ, Schreer G. Pets and happiness: Examining the association between pet ownership and wellbeing. *Anthrozoös*. 2016;29(2):283-96.
- Barker SB, Schubert CM, Barker RT, Kuo SIC, Kendler KS, Dick DM . The relationship between pet ownership. social support. and internalizing symptoms in students from the first to fourth year of college. *Appl Dev Sci*. 2020;24(3):279-93.
- Barker SB, Wolen AR. The benefits of human-companion animal interaction: A review. *J Vet Med Educ*. 2008;35:487-95.
- Beck AM. The ecology. ethology and epidemiology of human/animal interactions. *J Delta Soc*. 1985;1:27-30.
- Beetz A, Uvnäs-Moberg K, Julius H, Kotrschal K. Psychosocial and psychophysiological effects of human-animal interactions: the possible role of oxytocin. *Front Psychol*. 2012;3:1-15.

- Berryman J. Pet owner attitudes to pets and people: A psychological study. *Vet Rec.* 1985; 117(25-26):659-61.
- Bir C, Widmar NJO, Croney CC. Stated preferences for dog characteristics and sources of acquisition. *Animals.* 2017;7(8):59.
- Brooks HL, Rushton K, Lovell K, Bee P, Walker L, et al. The power of support from companion animals for people living with mental health problems: A systematic review and narrative synthesis of the evidence. *BMC Psychiatry.* 2018;18:31.
- Buller K, Ballantyne KC. Living with and loving a pet with behavioral problems: Pet owners' experiences. *J Vet Behav.* 2020;37:41-47.
- Carroll D, Smith GD, Bennett P. Some observations on health and socio economic status. *Journal of Health Psychology.* 1996;1:23-9.
- Carr DC, Taylor MG, Gee NR, Sachs-Ericsson N. Psychological health benefits of companion animals following a social loss. *Gerontologist.* 2020;60(3):428-38.
- Cassels MT, White N, Gee N, Hughes C. One of the family? Measuring young adolescents' relationships with pets and siblings. *J Appl Dev Psychol.* 2017;49:12-20.
- Chang YF, McMahon JE, Hennon DL, LaPorte RE, Coben JH. Dog bite incidence in the city of Pittsburgh: a capture-recapture approach. *Am J Public Health.* 1997;87(10):1703-5.
- Christiansen SB, Kristensen AT, Sandøe P, Lassen J. Looking after chronically ill dogs: Impacts on the caregiver's life. *Anthrozoös.* 2013;26:519-33.
- Col R, Day C, Phillips CJ. An epidemiological analysis of dog behavior problems presented to an Australian behavior clinic. with associated risk factors. *J Vet Behav Clin Appl Res.* 2016;15:1-11.
- Companion Animals New Zealand. Companion Animals New Zealand: Auckland. New Zealand [Internet]. 2020 [Erişim Tarihi 18 Eylül 2025]. Erişim adresi: <https://static1.squarespace.com/static/5d1bf13a3f8e880001289eeb/t/5f768e8a17377653bd1eebef/1601605338749/Companion+Animals+in+NZ+2020+%281%29.pdf>
- Council of Europe. European Convention for the protection of pet animals [Internet]. 1987 [Erişim Tarihi 5 Eylül 2025]. Erişim adresi: <https://rm.coe.int/168007a67d>
- Crossman MK, Kazdin AE, Matijczak A, Kitt ER, Santos LR. The influence of interactions with dogs on affect, anxiety, and arousal in children. *J Clin Child Adolesc Psychol.* 2020;49 (4):535-48.
- Downes M, Canty MJ, More SJ. Demography of the pet dog and cat population on the island of Ireland and human factors influencing pet ownership. *Prev Vet Med.* 2009; 92(1-2):140-9.
- Dwyer F, Bennett PC, Coleman GJ. Development of the Monash Dog Owner Relationship Scale (MDORS). *Anthrozoös.* 2006;19:243-56.
- Eller, E, Roll S, Chen CM, Herbarth O, Wichmann HE, Von Berg A. Meta-analysis of determinants for pet ownership in 12 European birth cohorts on asthma and allergies: a GA²LEN initiative. *Allergy.* 2008;63(11):1491-98.

- Endenburg N, Hart H, de Vries HW. Differences between owners and nonowners of companion animals. *Anthrozoös*. 1990;4(2):120-6.
- Erdoğan A, Kahya Y. Comparison of pet owners and non-pet owners in terms of depression, anxiety and quality of life. *Genel Tıp Derg*. 2022;32(5):486-89.
- Erten Ö, Öztürk Y, Yılmaz O. Türkiye’de pet hayvan sahiplerinin sosyo-demografik yapıları ve pet hayvancılığına bakışları; Alanya-Mardin örneği. *MAE Vet Fak Derg*. 2019;4(2):76-83.
- Felipetto LG, Fernandes FD, Vogel FSF, Flores EF, Botton SA, Sangioni LA. Demographics and health care profiles of dogs and cats associated with the socioeconomic profile of their tutors in areas assisted by Family Health Strategies in Brazil. *Arq Bras Med Vet Zootec*. 2022;74(06):1007-16.
- Finka LR, Ward J, Farnworth MJ, Mills DS. Owner personality and the wellbeing of their cats share parallels with the parent-child relationship. *PloS one*. 2019;14(2):e0211862.
- Forrest R, Pearson M, Awawdeh L. Pet owners’ attitudes and opinions towards cat and dog care practices in Aotearoa New Zealand *Vet Sci*. 2023; 10: 606.
- Franti CE, Kraus JF, Borhani NO, Johnson SL, Tucker SD. Pet ownership in rural Northern California (El-Dorado County). *JAVMA*. 1980;176(2):143-9.
- Fraser G, Huang Y, Robinson K, Wilson MS, Bulbulia J, Sibley CG. New Zealand pet owners’ demographic characteristics, personality, and health and well-being: more than just a fluff piece. *Anthrozoös*. 2020;33(4):561-78.
- Friedmann E, Thomas SA, Son H, Chapa D, McCune S. Pet’s presence and owner’s blood pressures during the daily lives of Pet owners with Pre- to mild hypertension. *Anthrozoös*. 2013;26(4):535-40.
- Gadomski AM, Scribani MB, Krupa N, Jenkins P. Pet dogs and child physical activity: The role of child-dog attachment. *Pediatr Obes*. 2017;12(5): e37-e40.
- Gebremedhin EZ, Sarba EJ, Getaneh AM, Tola GK, Endale SS, Marami LM. Demography and determinants of dog and cat ownership in three towns of West Shoa zone, Oromia Region, Ethiopia. *BMC Veterinary Research*. 2020;16:481.
- Gershman KA, Sacks JJ, Wright JC. Which dogs bite-a case-control study of risk factors. *Pediatrics*. 1994;93(6):913-7.
- González MT, Landero R. Differences in perceived stress, mental and physical health, based on the type of human-dog relationship. *Rev Colomb Psicol*. 2011;20:75e86.
- González-Ramírez MT, Landero-Hernández R. Pet-human relationships: dogs versus cats. *Animals*. 2021;11:2745.
- Gonzalez-Ramírez MT, Landero-Hernández R. Cat coat color, personality traits and the cat-owner relationship scale: A study with cat owners in Mexico. *Animals*. 2022;12(8):1030
- Gonzatti V, de Oliveira CR, Alminhana LO, Hausen DO, Schütz DM, Costa DB, et al. Personality factors, depression, anxiety, and stress in pet owners. *Psico Porto Alegre*. 2021; 52 (4):1-8.

- Grace Z. Ancient cat and dog breeds and their history [Internet]. 2023 [Erişim Tarihi 28 Mart 2024]. Erişim adresi: <https://newpawsibilities.com/ancient-cat-and-dog-breeds-and-their-history/>
- Hall MJ, Ng A, Ursano RJ, Holloway H, Fullerton C, Casper J. Psychological impact of the animal-human bond in disaster preparedness and response. *J Psychiatr Pract.* 2004;10(6):368-74.
- Hardie S, Mai DL, Howell TJ. Social support and wellbeing in cat and dog owners. and the moderating influence of pet-owner relationship quality. *Anthrozoös.* 2023;36(5):891-907.
- Herzog H. The Impact of Pets on Human Health and Psychological Well-Being Fact. Fiction. or Hypothesis? *Curr Dir Psychol Sci.* 2011;20(4):236–9
- Hodgson K, Barton L, Darling M, Antao V, Kim FA, Monavvari A. Pets' impact on your patients' health: leveraging benefits and mitigating risk. *J Am Board Fam Med.* 2015;28 (4):526-34.
- Hodgson K, Darling M, Freeman D, Monavvari A. Asking about pets enhances patient communication and care: a pilot study. *Inquiry.* 2017;54:1-6.
- Holland KE. Acquiring a pet dog: A review of factors affecting the decision-making of prospective dog owners. *Animals.* 2019;9(4):124.
- Howell TJ, Bowen J, Fatjo' J, Calvo P, Holloway A. Bennett PC. Development of the owner-cat relationship scale (CORS). *Behav Process.* 2017;141:305-15.
- Ines M, Ricci-Bonot C, Mills DS. My cat and me-a study of cat owner perceptions of their bond and relationship. *Animals* 2021;11:1601.
- Ishola OO, Awosanya EJ, Adeniyi IS. Management and socio-economic determinants of profitability in dog breeding business in Oyo state. Nigeria. *Sokoto J Vet Sci.* 2016;14(3):32-9.
- King T, Marston L, Bennett P. Breeding dogs for beauty and behaviour: Why scientists need to do more to develop valid and reliable behaviour assessments for dogs kept as companions. *Appl Anim Behav Sci.* 2011;137:1-12.
- Kretzler B, König HH, Hajek A. Pet ownership. loneliness. and social isolation: a systematic review. *Soc Psych Psych Epid.* 2022; 57(10):1935-57.
- Kubinyi E, Turcsán B, Miklósi A. Dog and owner demographic characteristics and dog personality trait associations. *Behav Processes.* 2009;81(3):392-401.
- Lass-Hennemann J, Schäfer SK, Sopp MR. Michael T. The relationship between dog ownership. psychopathological symptoms and health-benefitting factors in occupations at risk for traumatization. *Int J Environ Res Public Health.* 2020;17(7):2562.
- Leslie BE, Meek AH, Kawash GF, McKeown DB. An epidemiological investigation of pet ownership in Ontario. *Can Vet J.* 1994;35:218-22.
- Lund TB, Forkman B, Meyer I, Sandøe P. How is human socioeconomic position linked with dog ownership practices? A study from Denmark. *Anthrozoös.* 2024;37(6):1171-93.

- Lynch J, Kaplan G. Socioeconomic position. Berkman FL, Kawachi I, editors. Social epidemiology. New York: Oxford University Press; 2000.
- Marino L, Lilienfeld SO. Dolphin-assisted therapy: more flawed data and more flawed conclusions. *Anthrozoös*. 2007;20(3):239–49.
- Mariti C, Papi F, Mengoli M, Moretti G, Martelli F, Gazzano A. Improvement in children's humaneness towards nonhuman animals through a project of anthrozoology. *J Vet Behav*. 2011;6(1):12-20.
- Marsa-Sambola F, Williams J, Muldoon J, Lawrence A, Connor M, Roberts C, et al. Sociodemographics of pet ownership among adolescents in Great Britain: Findings from the HBSC study in England. Scotland. and Wales. *Anthrozoös*. 2016;29(4):559-80.
- Martens P, Enders-Slegers MJ, Walker JK. The emotional lives of companion animals: Attachment and subjective claims by owners of cats and dogs. *Anthrozoös*. 2016;29(1):73-88.
- McBride DL. Reducing the Risk of Pet-Related Infections to Children. *J Pediatr Nurs*. 2016;31:107-8
- McConnell AR, Brown CM, Shoda TM, Stayton LE, Martin CE. Friends with benefits: on the positive consequences of pet ownership. *J Pers Soc Psychol*. 2011;101(6):1239-52.
- Megna BM, Bailie K. Pet ownership statistics 2025 [Internet]. 2025 [Erişim Tarihi 28 Mart 2025]. Erişim adresi: <https://www.forbes.com/advisor/pet-insurance/pet-ownership-statistics/>
- Mein G, Grant RA. A cross-sectional exploratory analysis between pet ownership, sleep, exercise, health and neighbourhood perceptions: The whitehall II cohort study. *BMC Geriatrics*. 2018;18(1):176.
- Menchetti L, Calipari S, Guelfi G, Catanzaro A, Diverio S. My dog is not my cat: owner perception of the personalities of dogs and cats living in the same household. *Animals*. 2018;8:80.
- Menor-Campos DJ, Peña-Vela I, Howell T. You and your cat: Factors affecting quality of human-cat relationship. *J Vet Behav*. 2025;81:26-33.
- Miklosi A. Dog behaviour evolution and cognition. New York: Oxford: Oxford University Press; 2014.
- Moloo J, Jackson KL, Waller JL, McKeown RE, Addy CL, Cuffe SP, et al. Xenotransmission of the socioeconomic gradient in health? A population based study. *BMJ*. 1998;317:1686.
- Mueller MK, King EK, Callina K, Dowling-Guyer S, McCobb E. Demographic and contextual factors as moderators of the relationship between pet ownership and health. *Health Psychol Behav Med*. 2021;9(1):701-23.
- Muldoon AL, Kuhns LM, Supple J, Jacobson KC, Garofalo R. A web-based study of dog ownership and depression among people living with HIV. *JMIR Mental Health*. 2017; 4(4): e53.

- Müllersdorf M, Granström F, Sahlqvist L, Tillgren P. Aspects of health, physical/leisure activities, work and socio-demographics associated with pet ownership in Sweden. *Scand J Public Health*. 2010;38(1):53-63.
- Murray JK, Browne WJ, Roberts MA, Whitmarsh A, Gruffydd-Jones TJ. Number and ownership profiles of cats and dogs in the UK. *Vet Rec*. 2010;166:163-8.
- Nassar R, Mosier JE. Canine population dynamics: a study of the Manhattan, Kansas, canine population. *Am J Vet Res*. 1980;41:1798-1803.
- Nassar R, Mosier JE, Williams LW. Study of the feline and canine populations in the greater Las Vegas area. *Am J Vet Res*. 1984;45:282-7.
- Nugent WR, Daugherty L. A measurement equivalence study of the family bondedness scale: Measurement equivalence between cat and dog owners. *Front. Vet. Sci*. 2022;8:812922.
- Odendaal JSJ. Demographics of companion animals in South Africa. *J S Afr Vet Assoc*. 1994;65(2):67-72
- Oğrak YZ, Türkmen A, Yılmaz C. Sivas ilinde pet hayvanları yetiştiriciliği eğiliminin araştırılması. *TURJAF*. 2014;2(4):171-4.
- Onur E. İstanbul'da Kedi Köpek Sahiplenmesinin Sosyo-Ekonomik Parametreleri [Doktora Tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 2012.
- O'Sullivan EN, Jones BR, O'Sullivan K, Hanlon AJ. Characteristics of 234 dog bite incidents in Ireland during 2004 and 2005. *Vet Rec*. 2008;163:37-42.
- Özcan M, Ekiz B, Ozturk N, Berk H. Factors affecting Turkish dog owners' breed choices, and their associations with socio-demographic and dog-related variables. *Anthrozoös*. 2019;32(5):647-64.
- Parker G, Gayed A, Owen C, Hyett M, Hilton T, Heruc G. Survival following an acute coronary syndrome: a pet theory put to the test. *Acta Psychiatr Scand*. 2010;121:65-70. pmid:19522884
- Parslow RA, Jorm AF, Christensen H, Rodgers B, Jacomb P. Pet ownership and health in older adults: findings from a survey of 2,551 community-based Australians aged 60–64. *Gerontology*. 2005;51:40-7.
- Pereira JM, Fonte D. Pets enhance antidepressant pharmacotherapy effects in patients with treatment resistant major depressive disorder. *J Psychiatr Res*. 2018;104:108-13.
- Phillips C, Izmirli S, Aldavood J, Alonso M, Choe B, Hanlon A, et al. An international comparison of female and male students' attitudes to the use of animals. *Animals*. 2011;1:7-26.
- Planchon LA, Templer DI, Stokes S, Keller J. Death of a companion cat or dog and human bereavement: psychosocial variables. *Soc Anim*. 2002;10:93-105.
- Reese LA, Skidmore M, Dyar W, Rosebrook E. No dog left behind: A hedonic pricing model for animal shelters. *J Appl Animal Welf Sci*. 2017;20:52-64.
- Saunders J, Parast L, Babey SH, Miles JV. Exploring the differences between pet and non-pet owners: Implications for human-animal interaction research and policy. *PloS one*. 2017;12: e0179494.

- Schalamon J, Ainoedhofer H, Singer G, Petnehazy T, Mayr J, Kiss K, et al. Analysis of dog bites in children who are younger than 17 years. *Pediatrics*. 2006;117(3):e374-e9.
- Selby L, Rhoades A, John D. Attitudes of the public towards dogs and cats as companion animals. *J Small Anim Pract*. 1981;22(3):129-37.
- Sietto C, Fraser IM, Fraser RW. Investigating some of the factors that influence “consumer” choice when adopting a shelter dog in the United Kingdom. *J Appl Anim Welf Sci*. 2014;17: 136-47.
- Sonntag Quixi, Overall KL. Key determinants of dog and cat welfare: behaviour, breeding and household lifestyle. *Rev Sci Tech*. 2014;33:213-20.
- SPPS 2020. IBM SPPS statistics version 21 for Windows. New York: IBM Corp.
- Stammbach KB, Turner DC. Understanding the human-cat relationship: human social support or attachment. *Anthrozoös*. 1999;12:162-8.
- Stanley IH, Conwell Y, Bowen C, Van Orden KA. Pet ownership may attenuate loneliness among older adult primary care patients who live alone. *Aging Ment Health*. 2014;18(3):394-9.
- Steiger A. Pet animals: housing, breeding and welfare. *Animal welfare*. 2006;111-33.
- Stirling J, Griffith M, Dooley JS, Goldsmith CE, Loughrey A, Lowery CJ, et al. Zoonoses associated with petting farms and open zoos. *Vector Borne Zoonotic Dis*. 2008; 8:85-92
- Takkouche B, Gonzalez-Barcala FJ, Etminan M, Fitz Gerald M. Exposure to furry pets and the risk of asthma and allergic rhinitis: a meta-analysis. *Allergy*. 2008;63(7):857-64.
- Taylor N, Signal TD. Empathy and attitudes to animals. *Anthrozoös*. 2005;18(1):18-27.
- Teclaw RF, Mendlein JM, Garbe PL, Mariolis P. Characteristics of pet populations and households in the purdue comparative oncology program catchment area. 1988. *J Am Vet Assoc*. 1992;201:1725-29.
- Toribio JAL, Norris JM, White JD, Dhand NK, Hamilton SA, Malik R. Demographics and husbandry of pet cats living in Sydney, Australia: results of cross-sectional survey of pet ownership. *J Feline Med Surg*. 2009;11(6):449-61.
- Valeri RM. Tails of laughter: A pilot study examining the relationship between companion animal guardianship (pet ownership) and laughter. *Soc Anim*. 2006;14(3):275-93.
- Varela K, Brown JA, Lipton B, Dunn J, Stanek D, Behraves CB, et al. A review of zoonotic disease threats to pet owners: A compendium of measures to prevent zoonotic diseases associated with non-traditional pets: Rodents and other small mammals, reptiles, amphibians, backyard poultry and other selected animals. *Vector Borne Zoonotic Dis*. 2022. 22. 303-360.
- Venkatesh K, Ralte L, Deka D, Chaudhary JK, Lalrinzuala MV. Survey on socio-demographic profile of pet owners in Mizoram. *Pharma Innovation*. 2023;12(3): 1390-93

- Voith VL. The impact of companion animal problems on society and the role of veterinarians. *Vet Clin N Am. Small Anim. Pract.* 2009;39:327-45.
- Wells DL, Hepper PG. Prevalence of behaviour problems reported by owners of dogs purchased from an animal rescue shelter. *Appl Anim Behav Sci.* 2000;69:55-65.
- Westgarth C, Christley RM, Jewell C, German AJ, Boddy LM, Christian HE. Dog owners are more likely to meet physical activity guidelines than people without a dog: An investigation of the association between dog ownership and physical activity levels in a UK community. *Sci Rep.* 2019;9:1-10.
- Westgarth C, Heron J, Ness AR, Bundred P, Gaskell RM, Coyne KP, et al. Family pet ownership during childhood: findings from a UK birth cohort and implications for public health research. *Int J Environ Res Public Health.* 2010;7:3704-29.
- Westgarth C, Pinchbeck GL, Bradshaw JWS, Dawson S, Gaskell RM, Christley R. Factors associated with dog ownership and contact with dogs in a UK community. *BMC Vet Res.* 2007;3:1-9.
- Wise JK, Yang JJ. Veterinary service market for companion animals. Part 1: companion animal ownership and demographics. *J Am Vet Assoc.* 1992;201:990-2.
- Wood L, Giles-Corti B, Bulsara M. The pet connection: pets as a conduit for social capital. *Soc Sci Med.* 2005;61(6):1159-73.
- Woodhead JK, Feng LC, Howell TJ, Ruby MB, Bennett PC. Perceptions of dog breeding practices, breeding of dog welfare and companion dog acquisition in a self-selected sample of Australian adults. *Anim Welf.* 2018;27:357-68.
- Zanen LA, Kusters JG, Overgaauw PAM. Zoonotic risks of sleeping with pets. *Pathogens* 2022;11:1149
- Zasloff RL, Kidd AH. Attachment to feline companions. *Psychol Rep.* 1994a;74:747-52.
- Zasloff RL, Kidd AH. Loneliness and pet ownership among single women. *Psychol. Rep.* 1994b;75:747-52.

ÖZGEÇMİŞ

EKLER

Ek 1. Etik Kurul Raporu

Ek 2. Tez Orijinallik Rapor

